

Marki **Bay kere Ngerewuru ká Marki** **daa mbedeke**

Bay ká se tul feri ká do bil mbede ni key

Tiika kew bay ká bil mbede key na hii báa mii, bayri ká do bil mbede ni na, ba Bay Kere ká se tul Zezu Krisi Vu Ngerewuru. Nzoɓ daa mbede key na baa bay se tul fe sanri ká Zezu daa na mba bay báa beri, bay haɗa nzoɓri ko mii, Zezu na do báy hurusuo ká uru saa luo Ngerewuru. Ka vbie soro bayri bod bod a kiike fal feri ká kal báy toɗoɗo toɗoɗo ya, roo le, ka kele ped haneri ká Zezu daa ká kuɗu zaɗ ká Galele, varu be ká'a se ngerewo Zuruzalem ndaw, roo kóko seke fe be, huɗ be, báy tji be saa luo huɗ ká Zuruzalem ndaw pi.

Ndji báy ndji le, nzoɓri ká i kiiɗa mbede key na, i kóko Zezu ba Vu Nzoɓ ká ko seke fe a poɗ sùo-ε ha huɗ bay yaanake nzoɓri ngji bamba. Zaɗka i ber Zezu do tul puu say huɗ, ká ngerenzob yum ká Rom ká korɔ ni baa mii: «Ledban key na ba Vu Ngerewuru ba tusue ki» na, be ze ba zaɗ kér bay ká bamba na zu. Be ze, tji Zezu saa luo huɗ na, daa ha nzoɓri ko ta-tan mii, bay ká ngerenzob yum baa na do báy zaɗe.

Máa bayri ká do bil-e

Tiika Bay Kere ká se tul Zezu Krisi: 1.1-13

Pedri ká Zezu daa ká kuɗu zaɗ ká Galele: 1.14-9.50

Varu ká i se kuɖu zaɖ ká Galele kpuru t̃ji
 Zuruzalem: 10
 Ɔro bie namri ká Zezu ɖaa ká Zuruzalem: 11-
 15
 T̃ji Zezu saa luɔ huɖ: 16.1-8
 T̃ji Zezu ká nun nzobri báy zóli be ba nulue:
 16.9-20

Káa ɖay Z̃aa Batis

(Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Z̃aa 1.19-28)

¹ Tiika Bay Kere ká se tul Zezu *Krisi, Vu Ngerewuru na ze ɖo key: ² Ká piɛɖke lew ká bil mbede Ezay nzob yaɗaɗa ɖay saa nzaa Ngerewuru na, Ngerewuru baa ha Zezu Krisi mii:

«Mu ko key! Bi na, mi piɛ leɖ nzaaped bi ha ni se pol-a ɖay léke faa bo.

³ I láa kusol nzob mgba belɛn ká bil law kor mii: I léke faa Ngerembay báy kere!

I léke ha ni ka ɖo sikɖa kparak kparak*!»

⁴ Báyii le, Z̃aa se bil law kor a ɖaa tul nzobri nduo mbii, a ka-káa ha nzobri mii: «I suo kɛr ɖay baari, bo i ɖaa tul-ri nduo mbii, le, Ngerewuru a ndáka buma ká tul feyaa baari zin ri.» ⁵ Nzobri ká ngerɛpuo ká Zuruzalem báy nzob vu puo hawri ká kuɖu zaɖ ká Zude riw bele na, i se luɔ-ɛ. Zaɖka i se i vaa naa nzaa-ri ká tul feyaa bari na báyii le, ka ɖaa tul-ri nduo mbii Zurɖɛ.

⁶ Z̃aa na nduo gari ká i kaɗ báy suy zambal, a siɗ bil-e báy sal bil huɔ. Tazala báy num zoro ká bisuy ze ba fe sum be. ⁷ Ka ka-káa ha ruɔ nzobri

* **1:3** 1.3 Malasi 3.1; Ezay 40.3.

a ɓaa mii: «Nzob ká'a ví fal-i vuku na hurusuo-ε kal tul-i pavbad. Mĩ maa húku siri ɓay hina sal dikɔn be ya. ⁸ Bi na, mbii ze mĩ ɗaa tul-rĩ nduo ɗĩ, roo ɛ, ɓe na a ɗaa rĩ nduo ɓil Tem Law Pie.»

Zaa ɗaa tul Zezu nduo mbii

(Mat 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Bil sewke ku na, Zezu uru saa puo ká Nazareɗ, kuɗu zaɗ ká Galele. ɛɛ, Zaa ɗaa tul-e nduo mbii Zurdɛ. ¹⁰ Zaɗka Zezu tji saa mbii na báyii ɛ, ká zaɗɛ ku hoy ka kɔ nulue mgbuɗa gberere ɗo hoy, ɛ, Tem Law Pie ɗi zaa munu ká beɗɛ pie ɗi a ví kaw tul-e kɔkro. ¹¹ ɛɛ, ka laa kusol nzob mgbá beley ká nulue mii: «Mù ɓa vu-i; mĩ kɔ mù ɓa nzob nun-i. Ba ɓo na ze sùo-i rii mĩ ɓamba ká tul-a.»

¹² Báyii ɛ, ká zaɗɛ ku hoy Tem Law Pie ha Zezu se ɓil law kor ¹³ a kaw ɗi nam sín niy, ɛ, *Satan vaa lie law-ε ká ɗi. Ka kaw sakra nay bisuyri, ɛ, leɗ nzaapeɗ Ngerewuru ví tina fe sum ha ni su.

Zezu ɗi leɗ nduobal-eri niy

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ká ɓil sewke ku na i mgbá Zaa ɓo hul sal. Fale na ku báyii ɛ, Zezu se kuɗu zaɗ ká Galele a ka-káa Bay Kere Ngerewuru ká ɗi ¹⁵ a ɓaa mii: «Nam ká Ngerewuru tuu na ví ro. Saw síe ká'a ví réke mbay ká tul nzobri na tɔn ɗi mbaa ro! I suo kér ɓay ɓaari í ɗaa law-rĩ ɓo tul Bay Kere Ngerewuru.»

¹⁶ Báyii ɛ, ka se nzaa kporo maambii ká Galele. ɛɛ, ka kɔ Simɔn ɓáy yu-ε Andere ká i ɓa nzob súo mbii, i ɗo vbuka basan ɓari ɓo mbii ɓay súo.

¹⁷ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Ì se fal-i, εε, m̃ haṅa r̃i vi ba nzoḅ nzáa nzoḅri laa ro.» ¹⁸ Zade ku h̃oy εε, i p̃oṅ basañ bari na, a í se fal Zezu.

¹⁹ Zafka Zezu se nd̃ji ba pola na báyii εε, ka k̃o Zak vu Zebede, báy ỹu-ε Zaa ká i kaw bil tuo bari í ḁo léke nun basañ bari. ²⁰ Ká zafe ku h̃oy εε, ka ḁi ri. Lεε, i p̃oṅ baa bari Zebede báy nzoḅ ped̃ b̃ariri kaw bil tuo na a í se fal Zezu.

Zezu nii temndaya

(Luk 4.31-37)

²¹ Báyii εε, Zezu báy led̃ nduoḅal-eri i uru í se ṅgerεpuo ká Kapernayum. Ká bil *nam mgbaka taṅam Zibri na, Zezu se a nduo bil *hul mb̃ú k̃i Zibri, a tii saṅw fére nzoḅri fe. ²² Lεε, nzoḅri ká i laa bay be na, tuku ri ha ri kaw silili bay tul gosi fe fére be, bay ji εε, ka fere ri fe báy h̃urusuo ká uru saa luo ṅgerεw̃uru bo, ka fere ri fe munu ká *nzoḅ fére nzoḅri bol kusolri na ku ya.

²³ Ká zafe ku ká Zezu ḁo fére fe na báyii εε, nzoḅ mb̃iw munu ká temndaya ḁo tul-e t̃ji tul-ri ká bil hul mb̃ú k̃i bari na a baa bay beleñ mii: ²⁴ «Bo Zezu ká Nazareḁ, bay ji k̃i gbaḁ r̃oo, mù nzáake fal buru mini key εε? Waa, mù vi bay bíε buru ε woo? Mù ba ve ε na, m̃ k̃o ta-taṅ: mù ba nzoḅ ká mù taṅ kaḁaṅ ká ṅgerεw̃uru pie mù vi!» ²⁵ Lεε, Zezu ỹiw temndaya na a baa ha ni mii: «Mu mgb̃a nzaa-a ḁo ḁi; mú t̃ji ká tul led̃ban na key!» ²⁶ Ká zafe ku h̃oy εε, temndaya mgb̃a nzoḅ na, a laṅ ni yik yik, a guu fe beleñ, r̃oo a t̃ji ká tul-e. ²⁷ Báyii εε, nzoḅri riw bele ká i ḁo zafe ku na, zad̃ bay zee ri sel ha ri vbi bay

ká sakra kị mii: «Haa ịi zu ẹ? Ba fe fere fie báy hurusuo kéle? Ledban key na, ka mbi nzi-ε ha temndayari hoy kara, i hịe ni mgbum ya!»
 28 Feke ku na daa ha rin Zezu mgbayaa zad kpol kpol ka kudu zad ka Galele riw bele.

*Zezu vaa nzob suosereeri
 (Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)*

29 Zadzka Zezu bay led nduobal-eri tịi saa *hul mbu kị Zibri na bayii ẹ, i se bil hul Simon bay Andere. Lεε, Zak bay Zaa su ri. 30 Zadzka i rii hula na, nzobri baa bay maa fay Simon ha ni, bay ịi ẹ, suo-ε zan bid bid ha ni naa siri. 31 Bayii ẹ, Zezu soro ba lakun may na, a mgbayaa nduo-ε a ura ni ha ni kaw siya. Ka zadε ku hoy ẹ, suo zana be na pon ni, ẹ, may na ha fe sum ha Zezu bay led nduobal-eri. 32 Zadzka sie rin ha zad do pira pira bayii ẹ, nzobri faa nzob suosereeri riw bele bay bari ka temndayari do tul-ri na, a i seke ri ha Zezu. 33 Nzobri ka ngerepuoke riw bele mbu kị ba faa hul bari na. 34 Lεε, Zezu vaa nzobri ngii bamba ka kiri sem bari bod bod na. Ka nii temndayari ngii bamba ndaw, a haa ri faa baa bay, bay ịi ẹ, temndayari na ko ni ko.

*Zezu ka-kaa ka kudu zad ka Galele
 (Luk 4.42-44)*

35 Tibie pied, ka nzaaru sil o ya bay hoy ẹ, Zezu uru a tịi saa hula a se ba zad ka do bisuy kolok a daa nzaa bay kere ka di. 36 Lεε, Simon bay nzob buo-eri i vaa nzaara ni kpuru kpuru. 37 Zadzka i zin ni bayii ẹ, i baa ha ni mii: «Nzobri riw bele i nzaara mu.» 38 Bayii ẹ, Zezu yinjra bay

bay ha ri mii: «Náa séri zaḍ ḳị ɓa vu puori ká ɔo lakun naari. Do nun haɲa m̄ī v̄aa ka-káa Bay Kere ká ɔi; saɲke mini ze m̄ī víke.» ³⁹ Be ze, ka se puo báy puo ká kuɔu zaḍ ká Galele riw bele, a ka-káa bay ká ɓil *hul mbú ḳị Zibri ká ɔi, a nii temndayari ndaw.

Zezu vaa nzoḅ kp̣iri
(*Mat 8.1-4; Luk 5.12-16*)

⁴⁰ Nzoḅ mb̄iw munu ká kp̣iri ɔo s̄uo-ε vi luo Zezu a huku siri a koḍ ni mii: «Zaḍka mù hii le, mù maa bay haɲa s̄uo-i key na ka duo mgberen̄.» ⁴¹ Báyīi le, Zezu k̄o nun síe ɓe a ndaɔa nduo-ε a zaa ni a ɓaa hā ni mii: «M̄ī hi-hii! S̄uo-ɔ na, ka duo mgberen̄ hā mù.» ⁴² Ká zaḍε ku h̄oy le, kp̣iri na ɔ hā s̄uo-ε ɔo báy kere. ⁴³ Lεε, pola roo bay haɲa ni zol na, Zezu ɓaa bay ηgo-ηgoη z̄iη ni mii: ⁴⁴ «Koko ká mu ɓaa bayke hā nzob̄! Roo le, mu se mú v̄aa kíε s̄uo-ɔ hā *nzob̄ fe poy Ngerewuru ka k̄o. Fale ku ro le, *fe poy ká *bol kusol *Moyze mbi nzi-ε ká ɔi hā nzob̄ri ká kp̣iri ɔo s̄uo-ri ká i vaa le i puo na, mu puo. Be ndaw roo, a kíε nzob̄ri riw bele ha ri k̄o mii, s̄uo-ɔ na vaa báy kere kaḍ kaḍ báy.»

⁴⁵ Roo le, led̄ban na zol a v̄aa k̄ii bay feri ká kal na hā nzob̄ri riw bele hā bayke yāa zaḍ k̄pol k̄pol. Saɲke mini ze, Zezu z̄iη faa ká bay séke ηgerɛpuori na mb̄aa; ro a kaw nzaa zaḍ ηgeren̄. Be nu ku h̄oy kara, nzob̄ri t̄ii báy zad̄ri ɓoɔ ɓoɔ í vi luo-ε.

2

*Ze zu nda buma tul feyaa nzob ka sùo-ε hu wũc
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)*

¹ Namri kal ká fale ku ndji rɔɔ, Ze zu yji a se Kapernayum na bá y. Lεε, zadka nzobri laa mii ka do puo na bá yji le, ² ruo nzobri mbu ki ngji bamba tasiri ká luo-ε ha zad toko bal ká faa hul ká kele kara tiya. Lεε, Ze zu ka-káa Bay Kere ha ri. ³ Bá yji le, nzob haneri i vike bá y nzob mbjw ká sùo-ε hu wũc luo Ze zu; warari ba niŋ ze i sob ni. ⁴ Zadka i tji luo-ε na bá yji le, i ziŋ faa ká bay séke bá y nzob suosere m na ha ni ya bay tul ruo nzobri. Ze i hil tul hul ká siya i vuo maa bá y zad ká w Ze zu. Bá y faa ká i vuo na, i dí rake nzob ká sùo-ε hu wũc na bá y hii be za ba bo pol Ze zu. ⁵ Zadka Ze zu ko law-ri ká i daa bo tul-e na munu bá yji le, ka baa ha nzob ká sùo-ε hu wũc na mii: «Vu-i, feyaa bori na mi nda bumake ziŋ mu ro.» ⁶ Nzob fére nzobri *bol kusol haneri ká i kaw zadε ndaw na, zadka i laa bay ká Ze zu baa na bá yji le, i ker bay ká bil law-ri mii: ⁷ «Bay ji ndaw rɔɔ, ledban key na baa bay munu a tji rike riŋ Ngerewuru le woo? Nzob ve ze maa bay ndaka buma tul feyaa nzobri le? Ba Ngerewuru hu-ε hoy ya le woo!» ⁸ Zadka i do kér bayke munu hoy le, ká zadε ku na Ze zu ko kér bay bari a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw rɔɔ kér bay ká mini key na do bil law-ri le? ⁹ Bay ha ze baake se ya bay ba ha ha nzob ká sùo-ε hu wũc na le? “Mi nda buma feyaa bori na ziŋ mu,” mase, “Uru siya mu mbi hii bo mu se-sed” le? ¹⁰ Roo le, mi hii bay ha ri ko, bi *Vu Nzob na, mi do bá y hurusuo ká tusiri key

bay ndáka buma ká tul feyaa nzobri!» ¹¹ Báyii ɛ, ka baa ha nzob ká sùo-ɛ hu wũo na mii: «Mì baa ha mù, úru siya mú mbi hii bo a mú se puo!»

¹² Ká zadɛ ku hoy ɛ, ledban na uru siya, a mbi hii be, a zol ká nun ruo nzobri. Zóli be na tuku nzobri riw bele ha ri pisi Ngerewuru í baa mii: «Fe ká do mini key na, buru ko ba mbjw ya mban!»

Zezu di Levi

(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Falɛ ku ɛ, Zezu yi ba ki a se nzaa kporombii ká Galele. Lɛɛ, ruo nzobri vi luo-ɛ, a ɛ, ka fere ri fe. ¹⁴ Kali be na báyii ɛ, ka ko Levi ká ba vu Alfe kaw hul yaana larimbuo*. Lɛɛ, ka baa ha ni mii: «Mu se fal-i!» Báyii ɛ, Levi na uru siya a se fal-ɛ.

¹⁵ Falɛ ku ɛ, Zezu se hul Levi a kaw nzaa fe sum zinj ni. Lɛɛ, *nzob yaana larimbuori bay nzobri ká soro bay bari mgba ndaya ká *Fariziri di ri ba nzob feyari na, i ngji bamba kaw nzaa fe sum zinj Zezu bay led nduobal-eri, bay ji ɛ, nzobri ká i se fal Zezu ngji bamba na, ruokeri ba kiri nzobri ká mini key. ¹⁶ Zadka *nzob fére nzobri bol kusolri ká i ba Fariziri na, i ko Zezu kaw nzaa fe sum zinj nzob yaana larimbuori bay nzobri ká Fariziri di ri ba nzob feyari na báyii ɛ, i vbi led nduobal-eri mii: «Bay ji ndaw roo, ka su fe zinj nzob yaana larimbuori bay nzobri ká soro bay bari mgba ndaya mini key ɛ?» ¹⁷ Báyii ɛ, Zezu laa bay bari na a baa ha ri mii: «Nzobri ká sùo-ri do bay kere bay na, i se sie nzob haɲa

* **2:14** 2.14 Matiye Levi ba nzob ká mbjw hoy.

sawpuu váa nzob ya. Roo ɛ, nzob suosɛrɛmri ze se síe nzob haɲa sawpuu. Mĩ vi bay dika nzobri ká i ker mii, bari ba nzob d́aa fe báy zadɛri na ya, roo ɛ, mĩ vi bay tul nzobri ká i kɔ sùo-ri ba nzob feyaari.»

*Vbiw ká se tul sán sùo
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)*

¹⁸ Ká sewke ku na, leɔ nduobal Zạa Batisri báy leɔ nduobal *Fariziri i san sùo-ri í sù fe ya. Báyji ɛ, nzobri ví vbi Zezu bay mii: «Waa, bay ji ndaw roo, leɔ nduobal Zạari báy leɔ nduobal Fariziri san sùo-ri, a poɲ leɔ nduobal-ari máa i d́aa munu ya ɛ?» ¹⁹ Lɛɛ, Zezu yinra báy bay ha ri mii: «Nam ká nzob yạa máy fie na, zadka nzob máy fie na do ziɲ ri kɔb báy ɛ, nzobri ká'a d̄i ri vi zad suoriya yạaɲa k̄i na, i sán sùo-ri í sù fe ya mina ɛ? Munu ya mgbaɲ! Zadka nzob máy fie do ziɲ ri kɔb rọbay na, i ti sán sùo-ri ya. ²⁰ Roo ɛ, namri ká'a ví vuku na, i náa nzob máy fie ká sakra bari; namke na ku ndaw roo, i sán sùo-ri báy.

²¹ «Nzob mbjw ti kúnj gari fie a saa do tul táw gari ya. Zadka nzob d́aa munu ɛ, nzaa gari fieke na, a haɲa táw gari na goɔo tir tir ha goɔo garike ku na mba taa pola ku rọbay. ²² Rọbay nzob mbjw ti aɲ him fie zuo táw bɔl huɔri ya. Zadka nzob d́aa munu ɛ, him na a lónj a fuo bɔl huɔri na, ha him ndaw, bɔl ndaw na ba fe ká bie sid̄i bele. Munu zu ɛ, ndaɔ bay aɲ him fie zuo bɔl huɔ fieri.»

Zezu baa bay ká se tul nam mgbaka taram Zibri

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Nam mbjw munu ká ba *nam mgbaka taram Zibri na, Zezu báy leđ nduobal-eri i saka báy bil wáa fe payri. LEE, báy seđ bari ku na, leđ nduobal-eri tii saw háw tul fe pay na bay suna. ²⁴ Báyji le, *Fariziri kó munu ro í vbi Zezu mii: «Mu kó, bay ji ndaw rɔɔ leđ nduobal-ari daa fe ká *bol kusol naari haa faa dáake ká síe nam mgbaka taram na le?» ²⁵⁻²⁶ LEE, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Ì kji mbede ká baa bay se tul fe dáa *David báy nam ká zad ɲɔɲ zinj ni na ya wum kji le woo? Zadka kon i David báy nzob beri na, ka se bil *hul kani Ngerewuru ká i daa báy huɔ, a faa maapari ká i ha ba fe tundo ha Ngerewuru ká nzob fe poyri huɔ-ri hoy ze maa bay suna na a su a ha nzob beri na su zinj ni ndaw. Sewke ku na Abiyatar ze ba *ngerenzob fe poy luye.»† ²⁷ Zezu baa ha ri na rɔbay mii: «Ngerewuru daa nam mgbaka taram bo bay tul nzofri, bo nzob do bay tul nam mgbaka taram ya. ²⁸ Munu zu le, bi *Vu Nzob na, nam mgbaka taram kara mi ba mbayke.»

3

Zezu vaa nzob ká nduo-ε hu wũ

(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Fale ku le, Zezu yji a se bil *hul mbú kji Zibri ba kji rɔbay. LEE, nzob mbjw ká di ku na nduo-ε hu wũ. ² Báyji le, *Fariziri ká i do zadε ku na i

† 2:25-26 2.25-26 Ì kji 1 Samiyel 21.1-6.

ngaa Zezu zii bay kóko waa, ká'a vaa ledban na ká síe nam mgbaka taram na le? I ko ni munu, bay ji le, i nzaa faa bay daa bay bo tul-e. ³ Bayji le, Zezu baa ha nzoɓ ká nduo-ε hu wuɔ na mii: «Úru siya mú vi ká nun ruɔ nzoɓri ku riw bele.» ⁴ Fale ku le, ka vbi bari ká i ko ni na mii: «Bol kusol naari na baa mina le? Ndad bay daa fe kere mase ndad bay daa ndaya ze ká síe nam mgbaka taram na le? Ndad bay yaana nzoɓ mase ndad bay pón nzoɓ ha ni hu le?» Leε, i hii bay fére nzi-ε ya. ⁵ Bayji le, Zezu ko-kóm rie fale gbuk bay law faa. Law-ε kara se ni mgbuk mgbuk bay tul law-ri ká ngon na. Ze a baa ha ledban na mii: «Ndáda nduo-ɔ!» Leε, ledban na ndada nduo-ε na, le, nduo-ε na vaa bay kere. ⁶ Zafka Fariziri ko Zezu ká vaa ledban na ku bayji le, i tji saa bil hul mbú kɪ i vaa zinj Zif haneri ká i zuo fal Mbay *Erod, a i nzaa faa bay ika Zezu.

Ruɔ nzoɓri vi pol Zezu

⁷ Bayji le, Zezu bay led nduobal-eri i naa sùo-ri ká zadε ku í se ba nzaa kporombii ká Galele. Leε, ruɔ nzoɓri ngji bamba i se fal-ε. I uru saa kuɗu zad ká Galele ndaw, kuɗu zad ká Zude ndaw, ⁸ ngerepuo ká Zuzazalem ndaw, tusiri Idume ndaw, tusiri ká nzaa mbii Zurde fi kelu ndaw, roo zad ká do maa bay ngerepuo Tir bay Sidon ndaw na; i vi luo-ε, bay ji le, i laa bay soro feri riw bele ká Zezu daa na. ⁹ Munu ká nzoɓri ruɔ ngji bamba na, Zezu baa ha led nduobal-eri bay haɗa ri mgba tuo í sin do fi mbjw ha ni, bay haɗa nzoɓri i toɗ ni ya. ¹⁰ Tusuke le, munu ká'a vaa nzoɓ suosereɗri ngji bamba na, nzoɓri riw bele

ká sem daa nun-ri tuo síe na, i takra í tɔɔf fal bal kɪ mbɔ̃r mbɔ̃r ba luo-ε bay zaa sùo-ε. ¹¹ A zadka temndayari ko ni na báyii ɛ, i ví naa pol-e gbăy í daa fe belej belej mii: «Mù ba Vu Ngerewuru!» ¹² Roo ɛ, Zezu baka ri ngɔ-ngɔɔ bay haɲa ri baa bay be ha nzobri tuu ni ya.

*Zezu nan nzob ndáy nzaapedri duo fale sidi
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)*

¹³ Fale ku ɛ, Zezu se a hil tul kuo a kaw di, rɔɔ a di nzobri ká law-ε hii, ɛ, i vi luo-ε. ¹⁴ Ka nan ri ba duo fale sidi ká sakra bari ku a di ri ba *nzob ndáy nzaapedri bay haɲa ri do zin ni ndaw, bay píe ri ha ri ka-káa Bay Kere, ¹⁵ a ha ri hurusuo ká bay níike temndayari ndaw pi. ¹⁶ Nzobri ká duo fale sidi ká'a nan ri na ze do key: Simɔn (be ká Zezu di ni ba Piyer), ¹⁷ Zak báy yu-ε Zaa ká i ba vu Zebede (ká Zezu tuu riɲ ha ri ba *Buaneze*, sawke baa mii, i do munu ba mbam ká yiw), ¹⁸ Andere ndaw, Filiɓ ndaw, Batelemi ndaw, Matiye ndaw, Toma ndaw, Zak vu Alfe ndaw, Tade ndaw, Simɔn ká hii nzob beri a ru-ruy bay tul-ri ndaw, ¹⁹ rɔɔ Zudas Iskariyod, be ká'a mbika tul Zezu ndaw pi.

*Hurusuo Zezu báy hurusuo Satan maa kɪ ya
(Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Fale ku ɛ, Zezu báy led nduobal-eri i di saa tul kuo í se hula. Báyii ɛ, ruo nzobri mby kɪ ngii bamba mer mer ha ri zin faa suna fe ya. ²¹ Zadka nzob ini Zezuri laa bayke na báyii ɛ, i mbi faa í se bay vaa su Zezu bay zólke, bay yi ɛ, i ker í baa mii: «Tul-e fe-ferε.»

22 Lεε, *nzob fére nzobri bol kusolri ká i uru saa Zuruzalem í vi zadε na i baa mii: «Belzebul ká ba ηgeretemndaya do tul-e! Ba mbay tul temndayari na ze ha ni hurusuo bay haηa ni níike temndayakeri na ku.» 23 Báyii ε, Zezu dī ri a baa bay báy faa law bay ha ri mii: «Waa, *Satan a daa mina a nii Satan ε? 24 Zadka puoruo mbjw, roo nzobkeri te bil k̄i ε, puoruoke ku na ti séke sed ya. 25 A zadka nzob iniri te bil k̄i sùo-ri ε, i bíε k̄i. 26 Do faa mbjw munu ndaw, zadka Satan ruu zinj sùo-ε sùo-ε, roo téke bil k̄i do puoruo be na ε, hurusuo-ε ti tiika ya ha puoruo be na gb̄u.

27 «Ì k̄o, nzob mbjw maa bay rii hul nzob hurusuo bay faa fe beri ya, roo ε, ndad bay s̄in ni pola ndaw roo, a faa feri ká bil hul be na báy. 28 M̄i baa ha r̄i ta-taη ba tusue k̄i: feyaa nzobri riw bele báy t̄jiri Ngerewuru riw bele ká nzobri daa na, Ngerewuru a máa ndáka bumake zinj ri. 29 Roo ε, nzob ká t̄jiri Tem Law Pie na, ka ti ndáka bumake zinj ni ya mgbaη. Bay feyaa be na do tul-e baηguo.» 30 Zezu baa bay key mini ha ri, bay j̄i ε, nzob fére nzobri bol kusolri baa mii: «Temndaya do tul-e.»

*Máa Zezu báy yu-eri
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)*

31 Báyii ε, máa Zezu báy yu-eri i ví do faa hul ká kele, í pie nzob bay haηa ni v̄aa dī Zezu ká hula ha ri. 32 Lεε, ruo nzobri kaw saw bal Zezu í kiri ni gbuk a í baa ha ni mii: «Mu laa key! Máa-ηa báy yu-ori i do k̄elu í vbi bay bo bay kók̄o mù.» 33 Báyii ε, Zezu ȳinra báy bay ha ri mii: «Nzob ve ze ba máa, mase nzob veri ze i ba yu-iri ε?»

³⁴ Fale ku le, ka ko-kóm ða tul ruo nzobri ká i kiri ni gbuk na a ðaa mii: «Ì ko! Maa báy yu-iri na ze ðo key. ³⁵ Nzob ká ðaa law hiiya Ngerewuru ze ða yu-i, mase tinã, mase máa.»

4

Law ðay ká se tul nzob múi para fe pay (Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Zezu tii saw fére nzobri fe ða kɔ rɔbay ká nzaa maambii ká Galele. Ruo nzobri ngji ðamba mbu kɔ mer mer í kiri ni ha ni hil a kaw bil tuo ká tul maambii, a pɔɔ ruo nzobkeri riw bele kaw siri ká nzaa maambii na. ² Ka fere ri ferri ngji ðamba báy faa law ðayri mii: ³ «Te suku-rì í laa key! Nzob pay mbɔw munu tii a se wáa be ðay mii para fe pay. ⁴ Zadka'a ðo múi para fe pay na báyii le, pare haneri toɔ kporon kporon zuo lafaa. Leɛ, nduyri vi í re. ⁵ A pare haneri laa le, gay zuo tul tisaw ká siri laa tul-e ndii munu hoy. Leɛ, fe paykeri na uru vbubu, bay ii le, siri laa tul tisawke na laa hoy. ⁶ A zadka sie zaɔ báyii le, ví nzun vay fe paykeri na ha ni huɔ wuɔ, bay ii le, saw-ɛ ðar siri ngji ya. ⁷ A pare haneri gay zuo bil ngatukruri ndaw, le, ngatukruri na uru a kpaɔ tul fe paykeri na ha ri lie mbɔw ya. ⁸ Roo le, pare haneri gay zuo tusiri kere, le, fe paykeri na tii báy kere a gaɔ a lie báy kere. Haneri ðaa para ða sín say, hawri ðaa para ða sín yie, a bil-eri laa le, ðaa para ða ike mbɔw.» ⁹ Fale ku le, Zezu ðaa ha ri mii: «Nzob ká ðo báy suku ðay láake le, ka laa.»

*Bay yi roo Zezu mbi law bayri a baake bay le?
(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Zadka Zezu naa sùo-ε báy ruo nzobri na báyii le, nzobri ká i do lakun-ε báy leɗ nduoɓal-eri ká duo fale sidí na, í vbi ni bay haɗa ni ka tina saw law bayri na ha ri laa. ¹¹ Lεε, ka yiɗra báy bay ha ri mii: «Baari na, fe ká do zad muni ká se tul faa ká Ngerewuru réke mbay ká tul nzobri na ka ha ri ko. Roo le, nzob hawri na, i laa bayke báy faa law bayri ki hoy, ¹² bay haɗa bo, “I ko báy nun-ri ki, roo le, i ko ba baɗi munu hoy;

I laa bayke báy suku-ri ki, roo le, i ko sawke ya*. Zadka i laa bayke báy kere le, i súo ker bay bari í vi luo Ngerewuru ha ni nda buma ká tul feyaa bari na†!”»

*Zezu tina saw law bay ká tul para fe pay miike
(Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)*

¹³ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «Í laa saw law bay na key ya wum le woo? A waa, í daa mina ndaw roo bay laa saw law bay hawri riw bele le? ¹⁴ Nzob mii para fe pay na do munu ba nzob kaa Bay Ngerewuru. ¹⁵ A nzob haneri laa le, i do munu ba lafaa ká para fe pay gay zuo di. Zadka i laa bayke na báyii le, *Satan vi kod hoy a naa bay na ká i ru do bil law-ri na hon ba fal. ¹⁶ Do faa mbijw munu ndaw, nzob haneri do munu ba tul tisaw ká para fe pay gay zuo di, le, saw-ε bar siri ya. Bari na, zadka i laa Bay Ngerewuru na, i yaa kod hoy báy suoriya. ¹⁷ Lεε, i ha Bayke na

* 4:12 4.12 Ezay 6.9-12. † 4:12 4.12 Ezay 6.9-10.

bar saw ká bil law-ri ya; i dɔ tul Bayke na bole dī ndji hɔy. Zadka fe seke, mase fe d́aa nun tuo sie tji tul-ri bay tul Bay Ngerewuru na le, i pon mbika law-ri na yak. ¹⁸ Nzob haneri robay, i dɔ munu ba para fe pay ká gay zuo bil ngatukruri. Nzobkeri ku na, i laa Bay Ngerewuru na ki, ¹⁹ roo le, ker bay feri ká tusiri key, mase kon fezinari ká ula ri, mase kon feri bod bod ká dɔ bil law-ri na, kpan Bayke na ha pare mbiw tiya. ²⁰ A nzob bil-eri laa le, i dɔ munu ba para fe pay ká gay zuo tusiri kere. Ba nzobri ká i laa Bay Ngerewuru í yaa bo law-ri, a í lie lereke dɔ dī. Lereke haneri ba sin say, hawri ba sin yie, a bil-eri laa le, ba ike mbiw.»

*Law bay ká se tul huu ndele
(Luk 8.16-18)*

²¹ Fale le, Zezu baa ha ri mii: «Waa, nzob a mbika huu ndele a daa sii roo, a daa tunguo guba dī, mase a daa sii saw ngon dokro le? Uwaa, munu ya! Waa, ndad bay daa sii tutakra ya le woo? ²² Tusueke le, feri riw bele ká dɔ lanzon na, namke vi le, a tji dɔ zad hie gbay gbay ká nun nzobri. A feri riw bele ká dɔ zad muni kara, feke na a tji dɔ kele gbay gbay ha nzobri ko. ²³ Nzob ká dɔ báy suku láa bay le, ka laa.» ²⁴ Ka baa ha ri na robay mii: «Bay ká i laa na, i ko báy kere ndaw ro! Faa mbiw munu ká i lie fe ha nzobri na, be ndaw ze Ngerewuru a lieke fe ha ri; ze fe ki kara a d́aa nde dī ha ri robay. ²⁵ Tusueke le, nzob ká dɔ báy fe na, Ngerewuru a hanja ni ki nde tul-e. Roo le, nzob ká d́oke ya

na, hay ká ndji ká'a dŏke na kara, ka'a náa dŏd a pŏŋ ni.»

Réke mbay Ngerewuru do munu ba m̄iri ká t̄ji s̄u-o-ε

²⁶ Zezu baa ha ri na rɔbay mii: «Réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri na do munu ba nzob ká ru m̄iri ká bil wáa. ²⁷ Zadka rúkake o báyii le, nzobke zol a se puo. Suŋ báy bisie, ze ka nam mase ka kaw siya nzokdo hoy kara, fe pay na t̄ji a ŋɔŋ ha nzob wáa na ko ŋgónke ya w̄m. ²⁸ Tusiri na uru fe pay s̄u-o-ε. Titire le, fe pay na daa vay; fale le, ka daa tul; rɔo a huɔ báy kere. ²⁹ Zadka fe pay na ŋɔŋ báyii le, nzobke na vi báy mii a vbieke, bay ji le, few vbie fe pay na vi ro.»

Réke mbay Ngerewuru do munu ba para t̄j
(*Mat 13.31-32,34; Luk 13.18-19*)

³⁰ Zezu baa na rɔbay mii: «Fe ji rɔo náa mgbakari bay lieke réke mbay Ngerewuru ká tul nzobri ká tusiri key na le? Mase báy faa law bay ji ndaw rɔo, náa dáari ha ri láake bay ká se tul-e na le? ³¹ Réke mbay Ngerewuru na do munu ba para t̄j. † Ká sakra m̄iriri riw bele ká tusiri key na, parake na ŋɔɔ ya kakalke, ³² roo le, zadka i mii ni na, ka t̄ji a ví ŋɔɔ mbaa fe pay hawri riw bele. Nzaa t̄ykeri na ŋɔɔ bamba ha nduyri maa kaw temke í daa kpaŋ bari do di.»

³³ Be mini ze, Zezu fere ri Bay Ngerewuru báy faa k̄iri law bayri ká mini key ŋḡi bamba ha

† **4:31** 4.31 Báy nzaa gerek le, ba para t̄j ya, roo le, Zezu baa bay se tul para mutarde ká ŋɔɔ maa para t̄j.

nzobri, maa báy zad̄ h̄urusuo-ri ká bay haṅa ri láake baykeri na. ³⁴ Bay ká'a baa ha ri taṅ mbika law bay ya na, tiya, roo ɛ, zad̄ka báy leđ nduoɓal-eri huo-ri h̄oy i kaw na, ka tina saṅw baykeri riw bele ha ri laa.

Zezu ha nzaa zuu kuṅ nzed̄
(*Mat 8.23-27; Luk 8.22-25*)

³⁵ Namke ku ká ɓa lów na, Zezu ɓaa ha leđ nduoɓal-eri mii: «Náa séri ɓa nzaa kporombii ká fi kelu.» ³⁶ Lɛɛ, i p̄oṅ ruo nzobri kaw zad̄ɛ ku, i kaw ɓil tuo ká Zezu kaw d̄i a í se ziṅ ni. Bawda tuo haṅeri d̄o lakun-ɛ taa ɓe ndaw. ³⁷ Báyii ɛ, zuu bura uru bivbid̄ a tii saṅw kúuka ha mbii nda tuo paw p̄aw a kal a mbaa ɓil tuo na. ³⁸ Roo ɛ, Zezu d̄aa fe gede tul-e a na-nam ká tigb̄aa tuo na. Lɛɛ, leđ nduoɓal-eri tuma ni í gúuke fe ha ni mii: «Mbay, huđ ká'a ika naari key na w̄aa, mù k̄o ɓa fe ya ɛ woo?» ³⁹ Báyii ɛ, Zezu uru saa tul nam a ɓaa bay ɲgɔ-ɲgɔṅ ziṅ zuu báy mbii na mii: «P̄oṅ! Mgba nzaa-a!» Lɛɛ, nzaa zuu na kuṅ nzed̄ ha zad̄ d̄o ndiṅ. ⁴⁰ Fale ku ɛ, ka ɓaa ha leđ nduoɓal-eri mii: «Daa mina roo, ì ɓa toko mini key ɛ? W̄aa, ì d̄aa law-r̄i ɓo tul-i ya báy ɛ?» ⁴¹ H̄je d̄aa ri ɲḡji ɓamba ha ri ɓaa bay ká sakra k̄ji mii: «Nzob̄ ni key na w̄aa, ɓa nzob̄ ve ndaw roo, zuu báy mbiiri kara d̄aa vu mbom ɓo tul-e mini key ɛ?»

5

Zezu vaa nzob̄ ká temndaya d̄o tul-e
(*Mat 8.28-34; Luk 8.26-39*)

¹ Báyyi ɛ, Zezu báy led nduoɓal-eri i tji nzaa kporombii ká fi kelu ká tusiri nzob Gerazari. ² Zezu dī saa bil tuo, ɛ, ká zadɛ ku hoy, nzob mbjw munu tji saa zad ká tupalri do dī a suo nun-ε. Ledbanke ku na, temndaya do tul-e ³ ha ni daa puo ká tupalri. Nzob mbjw maa bay mgbaka ni bay sin ni ya. Sal lari kara maa bay sinke ni ya. ⁴ Tusuke ɛ, faa bal ngi-ngji ze i sin nduo-ε báy bal-ε báy sal lari, ɛ, ka mjira sal larikeri na mgbad mgbad riw bele. Nzob mbjw mini ká maa bay mgbaka ni na tiya. ⁵ Banguɔ kpadara, suŋ báy bisie na, ka haari sakra tupalri báy kuori a guu fe belej belej, a yjw sùo-ε báy tisawri ha ni tji nuɔ.

⁶ Zadzka ledban na ko Zezu ká se lew vuku na báyyi ɛ, ka duu a se luo-ε a vaa huku pol-e ⁷ a guu fe belej a baa mii: «Zezu, Vu Ngerewuru ká nulue siya, fe ji ze do sakra náa ɛ woo? Mi kod mù báy rin Ngerewuru, mu fére tul-i ya!» ⁸ Ledban na baa munu, bay ji ɛ, Zezu mbi nzi-ε bay haŋa temndaya na ka tji ká tul-e. ⁹ Báyyi ɛ, Zezu vbi ledban na a baa mii: «Rin-a ba ji ɛ?» Lɛɛ, ka yinjra báy bay ha ni mii: «Rin-i ba Ngi-ngji, bay ji ɛ, buru temndayari na buru ngji bamba.» ¹⁰ Robay, ledban na kod ni a naa pol-e mgbáa, bay haŋa ni ka nii temndayari na ha ri zol dī dī ká zadɛ na ku ya.

¹¹ Ká zadɛ ku na kuɗu mbel puori ngji bamba i do suŋa fe dī ya báy haŋa kuo. ¹² Báyyi ɛ, temndayari ká i do tul ledban na, i kod Zezu i baa mii: «Nii buru se tul mbelri na ku bay haŋa buru ri tul-ri!» ¹³ Lɛɛ, ka poŋ faa ha ri,

ze temndayari na t̄ji ká tul led̄ban na í d̄uu í v̄ã r̄ii tul mbelri na. Kud̄u mbelri ká tul-ri maa isod̄ sod̄ duo zad̄ sid̄i na, i zuo d̄ul vbububu báy takra í t̄ji nzaa n̄geŋ í zod̄ kirim kirim zuo maambii ha mbii yaa ri riw bele.

¹⁴ Nzob̄ kóro mbel puori na, zad̄ka i ko munu báyyi le, i haw d̄ul í v̄ã daa bayke nda zad̄ ká n̄gerɛpuo báy vu puori ká do bisuy. Lɛɛ, nzobri se riw bele í ko fekeri ká kal na. ¹⁵ Zad̄ka i t̄ji luo Zezu na báyyi le, i ko led̄ban ká temndayari n̄gi-n̄ḡji do tul-e pola na kaw d̄i, gari do s̄u-o-ɛ, a do báy kere. Lɛɛ, h̄ɛ daa ri. ¹⁶ Báyyi le, nzobri ká i ko temndayari ká t̄ji ká tul led̄ban a í r̄ii tul mbel puori na, i k̄ji bayke ha nzobri laa. ¹⁷ Zad̄ka i laa bayke munu na báyyi le, i tii saw kódo Zezu bay haŋa ni ka zól ká tusiri bari.

¹⁸ Falɛ le, Zezu hil a kaw bil tuo na, le, nzob̄ ká temndayari do tul-e pola ká'a vaa ni na vbi ni bay haŋa ni ka pón̄ faa ha beri do ziŋ ni. ¹⁹ Roo le, Zezu ha ni faa ya a baa ha ni mi: «Ȳi mú se puo ká luo nzob̄ ini bori, a mú k̄ji fal feri riw bele ká N̄gerembay daa ziŋ mù báy faa law kere be na ha ri laa.» ²⁰ Báyyi le, led̄ban na uru a zol k̄i na laa, a tii saw ka-káa bay feri riw bele ká Zezu daa ziŋ ni na ha nzobri ká tusiri Dekapol*. Nzobri riw bele ká i laa bayke na i kaw yer.

*Vu Zayrus báy máy ká s̄im t̄ji ni
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)*

²¹ Zezu ȳi báy tuo na robay a se nzaa kporombii ká fi kelu. Lɛɛ, ruo nzobri n̄ḡji bamba mbu k̄i

* **5:20** 5.20 Tusiri Dekapol na, n̄gerɛpuori ba duo do d̄i.

í kiri ni gbuk ká nzaa kporombii na ku. ²² Báyyi ɛ, mbay tul *hul mbú k̄i Zibri mbjw munu ká riŋ-ε ɓa Zayrus t̄ji zaɗɛ na ku. Zaɗka'a kɔ Zezu na báyyi ɛ, ka kii a naa pol-e ²³ a kof ni mii: «Mbay! Vu-i ká ɓa leɗ máy nzoɓ naa siri ɓa huɗ. Kóɗ ŋuɔ hɔy, mu ví ɗaa nduo-ɔ ɓo tul-e ɓo ha sùo-ε ka vaa a káw ɓáy kumnun ha m̄.»

²⁴ Zaɗka Zezu laa ɓay ɓe na munu báyyi ɛ, ka uru a se ziŋ ni. Ruɔ nzoɓri ŋḡji ɓamba se fal-ε í mbuo ni luɔ luɔ. ²⁵ Lεε, ká zaɗɛ ku na, máy mbjw ɗo ɗi ku ká s̄im t̄ji ni ɗaa mbiimbam ɗuo fale siɗi ro. ²⁶ Báyyi faa haari ɓe ká luɔ nzoɓ haŋa saɓpuu vaa nzoɓri ɓoɗ ɓoɗ ŋḡji ɓamba na, ka kóke seke fe ká nduo-ri ɓamba, a ɓie lari ɓe riw bele. Roo ɛ, saɓpuukeri ku na so ni mbjw ya, ha s̄im na t̄ji ni ɓa pola pola. ²⁷ Zaɗka leɗ máy na laa soro ɓay ká se tul Zezu na báyyi ɛ, ka rīi sakra ruɔ nzoɓri, a ūu kpuru a t̄ji ká fal-ε a zaa gari ɓe, ²⁸ ɓay ji ɛ, ka ɓaa ká ɓil law-ε mii: «Zaɗka m̄i zaa gari ɓeri k̄i hɔy ɛ, sùo-i na a vaa.» ²⁹ Ká zaɗɛ ku hɔy, s̄im ká t̄ji ni na nzi-ε kuŋ nzed ha ni kɔ mii, sùo ɓeri vaa ɓáy kere.

³⁰ Lεε, ɓa vaa hɔy Zezu kɔ mii, hurusuo t̄ji saa sùo ɓeri, a fere nun-ε ká sakra ruɔ nzoɓri a vbi ri mii: «A ve ze zaa gari ɓi ɛ?» ³¹ Báyyi ɛ, leɗ nduoɓal-eri ȳj̄iŋra ɓáy ɓay ha ni mii: «Ruɔ nzoɓri ká i mbuo mù luɔ luɔ key na, mù kɔ ya roɔ, mú ɓaa mii, a ve ze zaa sùo-ɔ ɛ, na ɛ woo?» ³² Roo ɛ, Zezu kɔ-kóm rie ni ɓay kóko nzoɓ ká ɗaa fe na ku. ³³ Lεε, leɗ máy na h̄ie ɗaa ni ha ni to ɗek ɗek, ɓay ji ɛ, fe ká ɗaa ha sùo-ε vaa na ka kɔ kɔ. Ka ví huku siri ká pol Zezu, a ɓaa

sùo bay ká bil law-ε riw bele ha ni. ³⁴ Báyji le, Zezu yjinra báy bay ha ni mii: «Vu-i máyke, law-a ká mù daa bo tul-i na, ha sùo-ɔ na vaa mù. Mu se báy kere dekeke; suosereɓ bo na ti d́aa mù mbáa.»

³⁵ Zadka Zezu do b́aa bay koɓ roɓbay na báyji le, nzoɓ nzaapeɗ haneri vi saa puo mbay Zayrus í baa ha Zayrus na mii: «Vu-ɔ na hu-hu. Waa, bay ji ndaw roɔ mù yoklo mbay Zezu na báy le?» ³⁶ Zezu laa bay b́ari ka i baa na, roo le, ka daa law-ε bo di ya; ka baa ha mbay tul hul mbú kɪ Zibri na mii: «Ha hje ka d́aa mù ya; mu daa law-a ka bo tul-i!» ³⁷ Zezu poɗ faa ha nzoɓ mbjw su ni ya. Roo le, ba Piyer báy Zak báy yu-ε Zaa huori hoy ze i su ni. ³⁸ Zadka i tji puo mbay tul hul mbú kɪ Zibri na báyji le, Zezu ko nzoɓri ká i kaw zad huɗ ká í do b́oɗ sùo-ri í reke rew í nda saa nzaa belen belen. ³⁹ Leε, ka ri i a se hula a baa ha ri mii: «Bay ji ndaw roɔ ì dara sùo-rì, í re-rew mini key le? Led máy tikdi na hu ya, roo le, ka na-nam.» ⁴⁰ Báyji le, b́ari na i sie ni sie hoy. Leε, Zezu ha ri tji kele riw bele, a ha b́aa led báy máa led, roɔ báy led nduobal-eri ká say na ri i zin ni í se zad ká led máy tikdi na naa di. ⁴¹ Báyji le, Zezu mgba nduo-ε a baa ha ni mii: «*Talita Kum.*» Bay nzaa bay naari le, baa mii: «Máy tikdi, m̃ baa ha mu, úru siya.» ⁴² Ká zadε ku hoy le, led máy tikdi ká do báy mbiimbam duo fale sidí na uru siya a tii saw se-seɗ. Zadka i ko feke na, zad bay zee ri sel ha ri kaw yer. ⁴³ Leε, Zezu baa bay ngo-ngoɗ mii: «Ì ha bay key na ka tji ká nzaa-rì ha nzoɓ mbjw ka laa ya.» Fale ku roɔ a baa ha

ri mii: «Ì hà ni fe sùm hà ni sù!»

6

*Nzob Nazaredri daa law-ri bo tul Zezu ya
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)*

¹ Zezu uru ká zadε na ku a se puo ká'a ngon ká dī, ε, led nduobal-eri su ni. ² Zadka *nam mgbaka taram Zibri vi báyii ε, Zezu se *hul mbú k̄j̄ bari Zibri a tii saw fére nzobri fe. Lεε, nzobri nḡj̄i bamba ká í laa fe fére be na tuku ri ha ri baa mii: «Hay! Fe fére beri key na, uru saa h̄a ε? Nun nzem key na, a ve ze h̄a ni ε? Mase a ve roo h̄a ni h̄urusuo dáa k̄j̄ri fe san̄ri ká mini key ε? ³ W̄aa, ka ba nzob sáka puu, vu Mari na ya ε? Ka ba yu Zak báy Zoze báy Zud báy Sim̄on ya ε? Tini-eri ti sakra naari key ya ε woo?» Feke ku na daa ha ri dáake law-ri bo tul Zezu ya. ⁴ Lεε, Zezu baa bay ha ri mii: «Nzob yāāa bay saa nzaa Ngerewuru na, i h̄e ni báy zadri riw bele, roo ε, ba nzob puo mbon̄ niri báy nzob saw k̄ani beri báy nzob ini beri huo-ri hoy ze i h̄e ni ya.» ⁵ Sawke mini ze, Zezu maa dáa fe san̄ ká puo mbon̄ ni ya, roo ε, ka daa nduo-ε bo tul nzob suoserēm han̄eri a vaa ri. ⁶ Law-ri ká i hii dáa bo tul-e ya na tuku ni h̄a ni kaw yer.

Zezu pie led nduobal-eri sid̄i sid̄i bay han̄a ri ka-káa bay be

(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

Fale ku ε, Zezu se puori ká kiri Nazared kor a fere fe ká dī. ⁷ Ka dī led nduobal-eri ká duo fale sid̄i, a tii saw píe ri sid̄i sid̄i, a ha ri h̄urusuo ká tul temndayari. ⁸ Pola roo bay píe ri na, ka

baa ha ri mii: «Ì mgba fe mbjw dɔ nduo-rì báy seɗ varu baarì ya, káw hɔy ze ì mgba. Ì se báy fe sùm ya ndaw, bɔl ya ndaw, í dɔa lari ka nduo tul gari baarì ya ndaw. ⁹ Ì nduo gari ka káy tul kɔ ya. Ì ndaa dikɔn ze ka dɔ bal-rì.» ¹⁰ Ka baa ha ri na rɔbay mii: «Zadka ì se puo mbjw, rɔɔ nzob dɔ rì bay haɲa rì kaw zɪɲ ni ká puo be na le, ì káw dɔ kpuru maa báy zól baarì. ¹¹ Zadka ì se puo mbjw munu, rɔɔ nzob puokeri hii bay mgbaka rì báy kere ya, mase i hii bay láa bay baarì ya le, ì tɔi ká puoke ku, a í nda kusal puoke ká bal-rì kuɓ kuɓ bay bákake ri se tul fe kaaya ká i dɔa na.» ¹² Báyyi le, leɗ nduobal-eri zól í se ka-káa bay haɲa nzobri suo kér bay bari. ¹³ I nii temndayari ngɔi bamba ndaw, a í dɔa num zuɔ tul nzob suosereɲri ngɔi bamba ha ri vaa ndaw pi.

Bay hudɔ Zaa Batis

(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)

¹⁴ Soro bay Zezu mgba a yaá báy zadri riw bele ha bayke tɔɔɔ a bɔ suku Mbay *Eroɗ. Nzob haɲeri baa bay ká tul Zezu mii: «Ba Zaa Batis ká tɔi saa luɔ hudɔ! Saɲke mini ze, ka dɔ báy hɔrusuo ká bay dɔa fe saɲri.» ¹⁵ Nzob haɲri baa mii: «Ba *Eli*.» Nzob kɔri bod rɔbay baa mii: «Ba nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru mbjw ká dɔ munu ká nzob mbjw ká ba nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru naari ká piedke lew.» ¹⁶ Zadka Mbay Eroɗ laa bayke munu na

* **6:15** 6.15 Eli na ba nzob yaɲa bay saa nzaa Ngerewuru ká bay be dɔ bil *Mbede Ngerewuru ká piedke*.

báyji ɛ, ka ɓaa mii: «Ba Z̄aa Batis ká mǐ ha ri kunj tul-e na; ɓa ɓe na ze ka t̄ji saa luɔ huɗ ku ɛ!» ¹⁷ Tusueke ɛ, zadka Z̄aa kaw ɓáy kumnun kɔɓ ɓáy na, Mbay Eroɗ mbi nzi-ε ha ri mɓba Z̄aa í siŋ ni ɓáy sal lari í ɗaa ni ɓo hul sal, ɓay ji ɛ, Mbay Eroɗ ká ȳaa Eroɗiade ká ɓa máy ȳu-ε Filib na, ¹⁸ Z̄aa ɓaa h̄a ni ɓanɓuɔ mii, ka ɗo ɓáy faa ká ɓay kɔɔ máy ȳu-ε na ɓa taa ɓe ya. ¹⁹ Ba fe ká ɗaa h̄a law Eroɗiade f̄aa ni ká tul Z̄aa a hii ɓay ika ni, roo ɛ, ka maa ɗáa munu ya ɓay tul Eroɗ ²⁰ ká h̄e ni, a kɔ ni ɓa nzob fe ɗáa ɓáy zadε ká ɗo ɓoɗ ɓa taa Ngerewuru, ze a kɔɔ ni. Zadka Mbay Eroɗ laa ɓay Z̄aa na, law-ε nzaa ni. Be nu ku hoy kara, ka hii láa ɓay ɓe na mɓbum.

²¹ Báyji ɛ, nam mbiw munu na Eroɗiade zin faa. Namke ku na ɓa nam mɓɔŋa Mbay Eroɗ ká'a ɗáake fe s̄um h̄a nzobri. Ka ɗi ngerε ɓeri ɓáy ngerenzob ȳumri ɓáy ngerenzob réke tul puori ká kuɗu zad ká Galele. ²² Báyji ɛ, vu Eroɗiade ká ɓa leɗ máy tikɗi na rii a se ɓil hul fe s̄um ɓari na a nda-nday. Lεε, nday ká'a nda na rii law Mbay Eroɗ ɓáy nzobri ká'a ɗi ri kaw zin ni na. Báyji ɛ, Mbay Eroɗ ɓaa h̄a ni mii: «Vbi mǐ fe ká law-a hii, ɛ, mǐ haŋa mù.» ²³ Ka haa huɗ ká ɗi mii: «Fe ká mù vbika mǐ na, mǐ haŋa mù na k̄i. Ze ɓa na tafεle puoruo ɓi hoy kara, mǐ haŋa mù!» ²⁴ Báyji ɛ, leɗ máy tikɗi na zol ká nzaa Mbay Eroɗ na, a se luɔ mi-ε a vbi ni mii: «H̄aa ji ze mǐ vbika ɛ woo?» Lεε, mi-ε na ȳiŋra ɓáy ɓay h̄a ni mii: «Mu se mú vbi ni tul Z̄aa Batis ze h̄a mǐ.» ²⁵ Lεε, leɗ máy tikɗi na takra a ȳi ɓáy tul ɓal-ε nzek, a se luɔ mɓay na a ɓaa h̄a ni mii:

«Mì hii ßay haŋa mù ha mì tul Zaa Batis ká zad ni key kod hɔy ka bo bil patinza ha mì.» ²⁶ Zadka Mbay Erođ laa ßayke munu báyii le, sùo-ε rii ni ya. Roo le, ka hii ßay béđ led máy tikđi na ya, ßay tul huđ ká'a haa ká nun ruo nzobri ká'a dī ri kaw ziŋ ni na. ²⁷ Zadε ku hɔy, ka mbi nzi-ε a pie nzob yum mbjw ká koro zad na ßay haŋa ni se a vaa kuŋ tul Zaa Batis a víke. Lεε, nzob yum na se bil hul sal na a kuŋ tul Zaa Batis ²⁸ a dāa bo bil patinza a víke ha led máy tikđi na, le, led máy tikđi na yaa a séke ha mi-ε na. ²⁹ Zadka led nduobal Zari laa ßayke munu báyii le, i ví mbi huđ be na í voro.

*Zezu hɔl nzobri ba isod sod duo zad ndebe
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Zaa 6.1-14)*

³⁰ Nzob ndáy nzaaped Zezuri yi saa zad ka-káa Bay Kere, í se luo-ε í kji fal ferri riw bele ká i dāa báy fe ká i fere nzobri na ha ni. ³¹ Nzobri ká i vi luo-ε a í zol na i ngji bamba tasiri ha Zezu báy led nduobal-eri i ziŋ faa ká ßay suŋa fe kara ya. Sawke mini ze, Zezu baa ha led nduobal-eri na mii: «Ì vi ziŋ mì, bo náa vaa káwri zad ká do kolok í mgbá taram sùo-rĩ ká dī ndi.»

³² Báyii le, i tji í zol huo-ri hɔy í vaa hil bil tuo í se ba zad ká do kolok na. ³³ Roo le, nzobri ngji bamba ko Zezu báy led nduobal-eri ká i kaw bil tuo í zol vaw na. Lεε, i tji báy puo puo riw bele, í duu fal kji báy bal-ri í tji zadε na ku pola ha Zezu báy led nduobal-eri na.

³⁴ Zadka Zezu tji saa bil tuo, a ko ruo nzobri ká i mbu kji mer mer na ku báyii le, ka ko nun síe

bari, bay ji ɛ, nzobkeri riɪ badfuri ká nzob kóro ri tiya. ɛɛ, Zezu tii saw fére ri fe ŋgi bamba.

³⁵ Zafka síe tòn ndji bay riŋ na báyii ɛ, leɗ nduobal-eri soro ba lakun-ε í baa ha ni mii: «Síe kal ro, a zad ni key na ba bil law kor ze do key. ³⁶ Ha nzobri key na i se puori bay vu puori ká kiri naari key í vaa hie fe sum í su.» ³⁷ ɛɛ, Zezu yiŋra bay bay ha ri mii: «Baari kɔ ze ì ha ri fe sum ha ri su.» Báyii ɛ, leɗ nduobal-eri vbi ni mii: «Úwaa, mù hii bay haŋa buru vaa hie maapa ha nzobri su ɛ? Fe sumke ku na a máa lari ped nam isof sof sidi!» ³⁸ ɛɛ, Zezu baa ha ri mii: «Ì do bay maapa ba mina ɛ? I se í vaa ko!» Zafka i se í vbi bay í laa na báyii ɛ, i yiɪ í baa ha ni mii: «Buru do bay maapa ba ndebe bay sji ri ba sidi.» ³⁹ Falɛ ku ɛ, Zezu mbi nzi-ε ha leɗ nduobal-eri bay haŋa ri ha nzobri kaw siri bay kuɗuke kuɗuke ká tul suy pame. ⁴⁰ ɛɛ, nzobri kaw bay kewke kewke. Kewke taa síŋ ndebe ndebe ndaw, isof sof ndaw pi. ⁴¹ Báyii ɛ, Zezu ya maapa ká ndebe bay sji ká sidi na, a ura nun-ε ba siya a daa taambol ha Ngerewuru, roo a haw maapa na a ha leɗ nduobal-eri bay haŋa ri leke nzobri na. Ka leke ri sji ká sidi na ndaw ká sakra bari riw bele. ⁴² Bari riw bele na i su mbaa bil-ri maa bay zad kon bari. ⁴³ ɛɛ, leɗ nduobal-eri na i faa bie maapa bay sji na mbaa budu ba duo falɛ sidi. ⁴⁴ Bari ká i su maapa na, warari maa isof sof duo zad ndebe (5.000).

*Zezu se tul maambii
(Mat 14.22-33; Zaa 6.15-21)*

⁴⁵ Falɛ ku ndji hoy ɛ, Zezu ha leɗ nduobal-eri hil í kaw bil tuo í zol pola ha ni bay séke ba nzaa kporombii ká fi kelu ba ngerɛpuo Besayda. Zadka i zol na, Zezu tòn fal koɓ bay báa ha ruo nzobri zol faa puo. ⁴⁶ Falɛ ká'a ha nzobri zol na báyii ɛ, ka se tul kuo bay dáa nzaa bay kere. ⁴⁷ Zad sii báyii ɛ, tuo na do bil law mbii, ɛ, Zezu huo-ɛ hoy ze do siri. ⁴⁸ Nzaa faa nzaaruo na leɗ nduobal Zezuri zinj faa ká bay hila tuo na mbáa, bay yi ɛ, zuu kuu ngji bamba a suo nun-ri. Zadka Zezu ko munu na báyii ɛ, ka se tul mbii takam takam ba luo-ri, tòn ndji munu hoy bay haɗa ni kál ri. ⁴⁹ Zadka i ko ni ká'a se tul mbii na munu báyii ɛ, i ko í baa mii ba wuru, ro í guu fe gürum gürum. ⁵⁰ Tusueke ɛ, i ko ni bay zad bari riw bele, a í to kpak kpak. Roo ɛ, ká zadɛ ku na Zezu baa ha ri mii: «Ba bi ki zu, ì sinj law-rì, ì ha hje ka dáa ri ya!» ⁵¹ Falɛ ku roo a hil a kaw zinj ri ká bil tuo na, ɛ, nzaa zuu na ví kuɗ nzedɛ. Feke ku na tuku ri ngji bamba tasiri ha ri kaw yer. ⁵² Tusueke ɛ, fe saɗ ká Zezu daa bay maapa na, fe kóko bari maa bay kóko sawke ya.

*Zezu vaa nzobri ká Zenezarɛɗ
(Mat 14.34-36)*

⁵³ Zezu bay leɗ nduobal-eri tuo maambii i tji fi kelu ká zadri ká kiri Zenezarɛɗ kor, a í sinj tuo na do nzaa kporombii. ⁵⁴ Zadka i tji saa bil tuo na munu hoy ɛ, nzobri ko ba Zezu. ⁵⁵ Zad ká'a do di ká nzobri laa bay be na, i duu bay tul puori riw bele, a í tii saw faa zob semri bay hiike í séke ha ni. ⁵⁶ Zadri riw bele ká Zezu se di, ká ba vu puori ká do bisuy, mase puori, mase ngerɛpuori

kara, nzobri vi báý nzoḅ sem bari í d̄aa zuo zad̄ áake ká nun ruo, a í kod̄ Zezu bay haṅa ni ka p̄oṅ faa ha ri zaa nzaa gari be fi siri hoy. Lεε, bari riw bele ká i zaa nzaa gari be na, i vaa báý kere.

7

Zezu baa bay ká se tul fe saw puo (Mat 15.1-9)

¹ *Fariziri báý nzoḅ fére nzobri *bol kusol haṅeri ká i uru saa Zuruzalem na, í ví mbȳ k̄i í kiri Zezu. ² Báýji ε, i nḡaa led̄ nduoḅal Zezu haṅeri ká i s̄u fe taṅ s̄iε nduo-ri *taṅ kad̄ kad̄ munu ká Zib̄ri d̄aa ba fe saw puo bari na ya. ³ Tusueke ε, Fariziri báý Zib̄ haṅri riw bele na, i d̄aa vu mbom bo tul fe fére bulu bari ká i ya; i s̄iε nduo-ri taṅ kad̄ kad̄ roo í s̄u fe báý. ⁴ Zad̄ka i uru saa zad̄ fe hie hoy kara, i s̄iε nduo-ri taṅ kad̄ kad̄ munu ká bol kusol bari kie na roo, í s̄u fe báý. I d̄aa vu mbom bo tul fe saw puo haṅri boḉ boḉ nḡji bamba, munu ká faa wáa kobo báý tasa báý suna.

⁵ Báýji ε, Fariziri báý *nzoḅ fére nzobri bol kusolri na i vbi Zezu bay mii: «Baȳ ji nd̄aw roo led̄ nduoḅal-ari d̄aa vu mbom bo tul fe saw puo ká bulu naari d̄aa na ya ε? I s̄iε nduo-ri báý faake munu ká bulu naari fere naari na ya hoy í s̄u fe!» ⁶ Lεε, Zezu ȳiṅra báý bay ha ri mii: «Bay ká Ezay ya saa nzaa Ngerewuru se tul-r̄i na do báý zad̄ε. I ba nzoḅ nzaa rúo bayri munu ká'a d̄aa do mbede mii:

“Nzobri key na i daa mbay bo tul-i báy nzaa-ri hɔy,

roo ɛ, bil law-ri do di di zɪŋ m̃i.

⁷ Rúo ká nzobri key ruo m̃i na

do ba fe ká gɔr hɔy,

bay ʝi ɛ, feri ká i fere nzobri na

ba fe saw puo nzobri kɪ hɔy bo,

ba Bay bi ya*.”

⁸ «Baarì na, ì pɔŋ bol kusol Ngerewuru bo fi mbɪw í daa vu mbom bo tul fe saw puo nzobri hɔy.» ⁹ Fale ɛ, ka baa ha ri mii: «Baarì na ì kɔ faa túŋ bol kusol Ngerewuru na ngeren, bay mgbaka fe saw puo baarì ká i fere nzobri na nɔɔ-nɔɔŋ!»

¹⁰ Tusueke ɛ, bol kusol ká Ngerewuru ha *Moyze na baa mii: “Mu daa vu mbom ka bo tul bãa-ka báy máa-ŋa†.” Rɔbay, “Nzob ká fad mi-ɛ báy bi-ɛ ɛ, do nun ika ni‡.” ¹¹ Roo ɛ, baarì na ì fere fe saw puo baarì mii, zadka nzob do báy fe bay sókoke bi-ɛ báy mi-ɛ, rɔɔ a baa mii, beri ti haŋa ri ya, bay ʝi ɛ, ba korban, bayke baa mii,

ba fe ká beri kɔɔ do bod bay haŋa Ngerewuru, ɛ, ¹² ì pɔŋ faa ha nzobke ku na bay haŋa ni ka so nzob mbón niri na mbãa. ¹³ Báy faa fe fére saw puo baarì ká ì suo í fere kɪ mini key na, ì pɔŋke Bay Ngerewuru do fi mbɪw. Rɔbay, ì daa feri ngɪi bamba ká rii kɪre be niri key ndaw.»

*Fe ká daa ha nzob siike ndin ndin
(Mat 15.10-20)*

* **7:7** 7.7 Ezay 29.13. † **7:10** 7.10 Tji keɛ 20.12. ‡ **7:10** 7.10 Tji keɛ 20.12.

14 Báyyi ɛ, Zezu dī ruo nzobri na rɔbay a ɓaa ha ri mii: «Baari riw bele na, ï te suku-rĩ í láake ɓay bi key na ɓáy kere í tuu sawke ta-tañ! 15 Fe mbjw ká nzob su se bil-e ká ɗaa ha ni siike ndiñ ndiñ ká nun Ngerewuru na, tiya. Roo ɛ, fe ká tji saa bil law nzob ze ɗaa ha ni siike ká nun Ngerewuru. 16 [Nzob ká do ɓáy suku ɓay láake ɛ, ka laa.»]

17 Zadka Zezu pɔɔ ruo nzobri a riñ hula báyyi ɛ, led nduobal-eri vbi ni saw law bayke ká'a ɓaa ha ri na. 18 Lɛɛ, ka ɓaa ha ri mii: «Baari kara, ï taa láa bay key na kpuy ɛ woo? Fe sum mbjw mini ká nzob su se bil-e na ti ɗaa ha nzob siike ndiñ ndiñ ká nun Ngerewuru ya, 19 bay ji ɛ, fe key na kal a se bil-e bo, bo bil wara law-ɛ ya; fale ɛ, ka niike mjiiri riw bele ɓa kelɛ.» Be ze ɓáy faa bayri key na, Zezu ɓaa mii, fe sumri riw bele na ɓa fe kere ká maa bay suɔa. 20 Lɛɛ, ka ɓaa na rɔbay mii: «Ba fe ká tji saa bil wara law nzob, ze ɗaa ha nzob siike ká nun Ngerewuru, 21 bay ji ɛ, ká bil wara law nzob ká nziiya ze kɛr bay kaayari ká ha nzob ɗaake fe kaayari na tji saa dī: kɛr bay riiba ndaw, ika nzob ndaw, ɗaa nun pie ndaw, 22 kóko nun fe ndaw, ɗaa law mgboro ndaw, ula nzob ndaw, taka mgbáy bapibi ndaw, ɗaa sere ndaw, raɔa ki ndaw, siika sùo ndaw, roo fe ɗaa kòko ndaw pi. 23 Feyakeri riw bele key na uru saa bil law nzob, roo a ɗaa ha ni siike ndiñ ndiñ ká nun Ngerewuru.»

*Máy ká ɓa Ziɓ ya ɗaa law-ɛ bo tul Zezu
(Mat 15.21-28)*

24 Fale ku le, Zezu uru ká zadε na ku, a se tusiri ká dō dī ya báy ηγερεπο Tir. Ka tji puoke ku a ri i a se hul mbjw munu a hii bay haηa nzo b mbjw kara ka kō zad káw be ya, roo le, faa m̄u s̄u-ε tiya. 25 Zadε ku h̄oy, máy mbjw munu ká temndaya dō tul vi-e ká ba ledf máy tikdī na laa soro bay Zezu, le, ka vi a naa pol-e. 26 Máyke ku na ka ba Ziβ ya, i mboη ni ká Fenisi ká tusiri Siri. Lεε, ka kod Zezu bay haηa ni ka nii temndayari ká dō tul vi-e na. 27 Roo le, Zezu yj̄nra báy bay ha ηa ni mii: «Ála ledri ha ri s̄u fe ha βil-ri mbaa pola ndaw r̄o, bay ji le, dō ndad βamba bay mbika fe s̄um ká dō bay tul ledri a vbu ha vu váyri ya.» 28 Báyyi le, máy na yj̄nra báy bay ha ηa ni mii: «Zadε k̄i na zu, Mbay. Roo le, vu váyri ká i naa saw tutakra na, i dam bum fe s̄um ká gay saa nzaa ledri siya na í s̄u.» 29 Lεε, Zezu baa ha ηa ni mii: «Mu se puo. Báy faa bay ká mù yj̄nra báy kere na, temndaya na tji ká tul vu-ο na ro.» 30 A zadka máy na yj̄i a se puo báyyi le, ka kō vi-e na ká temndaya tji ká tul-e a poη ni naa hii.

Zezu ha mbiki laa bay

31 Zezu uru ká tusiri Tir a yj̄i báy faa ká tji Sidon, a kal báy tusiri Dekapol, r̄o a se ba nzaa maambii ká Galele. 32 Lεε, nzobri vi báy mbiki ká taηa baa bay kpuy na ha ηa ni, a í kod ni bay haηa ni ka daa nduo-ε βo tul mbiki na a vaa ni. 33 Báyyi le, Zezu mgba ni a tji ke ká sakra ruo nzobri, a daa vu nduo-eri nduo suku mbiki na, r̄o a sa-sami a daa nda r̄im-ε. 34 Fale ku r̄o, a ura nun-ε ba siya, a yaηa ōmi foη a baa ha ηa ledfban na mii:

«Efata.» Bá y n zaa bay naari ɛ, ɓaa mii: «Suk-ari ka laa bay.» ³⁵ Ká zadɛ ku hɔy suk-eri na vuo ndaw, a rɪm-ɛ kara taɲ bá y kere ha ni ɓaa bay yororo yororo. ³⁶ Bá yji ɛ, Zezu baka nzobri ká i dɔ zadɛ na bay haɲa ri ɓaa bayke ha nzob mbɪw ya. Roo ɛ, ɓaɲguɔ ká'a ɓaa munu ha ri na hɔy kara, i ɗaa ha bayke se ɓa pola pola. ³⁷ Law nzobri naa wɔl a tuku ri ha ri kaw yer í ɓaa mii: «Feri riw bele ká'a ɗaa na ndadɗ ɓamba! Ka ha mbikiri laa bay ndaw, a nzobri ká i ɓaa bay ya hɔy kara, i ɓaa bay *taɲ kad kad ndaw pi.»

8

Zezu hɔl nzobri isɔd sɔd duo zad niɲ (Mat 15.32-39)

¹ Bil sewke ku na, ruɔ nzobri ŋji ɓamba mbu kɪ ɓa kɪ rɔɓay ká luɔ Zezu, roo ɛ, fe sɔm tiya. Bá yji ɛ, Zezu dɪ led nduɔbal-eri a ɓaa ha ri mii: ² «Mì kɔ nun síe nzobri key, bay ji ɛ, ɓa nam say ro i dɔ ziɲ mɪ a í ti bá y fe sɔm ya. ³ Zadka mɪ ha ri zol taɲ suɲa fe ɛ, i líe kɔn ká faa, bay ji ɛ, ruɔkeri ká sakra ɓari ku na i uru faa dɪ dɪ.» ⁴ Lɛɛ, led nduɔbal-eri ɓaa ha ni mii: «Úwaa! Zad haɲa ndaw rɔɔ buru séke dɪ bay ziɲ fe sɔm haɲe ha nzobri su mbaa bil-ri ká bil law kɔr key ɛ?» ⁵ Bá yji ɛ, Zezu vbi ri mii: «Maapa ɓa mina ze ì dɔke ɛ?» Lɛɛ, i yɪɲra bá y bay ha ni mii: «Ba tɔnɔ say.»

⁶ Ro, Zezu mbi nzi-ɛ ha ruɔ nzobri kaw siri. Fale ɛ, ka yaɲa maapa ká tɔnɔ say na a ɗaa taambɔl ha Ŋgerɛwuru, rɔɔ a haw a ha led nduɔbal-eri bay haɲa ri leke ruɔ nzobri na. Lɛɛ,

i yaa í leke ri na. ⁷ I do báy vu s̄i h̄aneri ndaw. Báyyi le, Zezu daa taambɔl h̄a N̄gerewuru bay tul s̄ikeri na, a baa h̄a leɗ nduobal-eri bay haɗa ri leke nzobri na rɔbay. ⁸ Lεε, nzobri riw bele s̄u mbaa bil-ri sib sib maa báy zad̄ kɔn bari. A bie maapakeri báy s̄iri ká sad̄ na, leɗ nduobal-eri faa mbaa buɗu ba tɔnɔ say. ⁹ Nzobri ká i do zad̄e na, i maa isɔɗ sɔɗ duɔ zad̄ niŋ (4.000). Fale ku rɔɔ Zezu pɔŋ faa ha ri zɔl, le, ¹⁰ ká zad̄e ku h̄oy, báy leɗ nduobal-eri na, i hil í kaw bil tuo í se ba tusiri Dalamanta.

*Fariziri vbi Zezu bay haɗa ni daa fe saɗ
(Mat 16.1-4)*

¹¹ Farizi h̄aneri vi luo Zezu í tii saw máy bay zinj ni bay nzáake nzi-ε. Ze í vbi ni bay haɗa ni ka daa fe saɗ mb̄iw h̄a bari kɔ mii, hurusuo-ε na uru saa luo N̄gerewuru. ¹² Báyyi le, Zezu yaa bawda ɔmi fɔn a baa mii: «Bay j̄i k̄i rɔɔ, nzobri ká timbeɗe key vbi bay kókɔ fe saɗ le? M̄i baa ha r̄i ta-taɗ ba tusue k̄i, fe saɗ mb̄iw mini kara m̄i ti haɗa r̄i kɔ ya!» ¹³ Fale ku le, ka pɔŋ ri a hil a kaw bil tuo zinj leɗ nduobal-eri í ȳi a í se ba nzaa maambii ká fi kelu.

*Fe fére kaaya Fariziri báy nzob Eroɗri
(Mat 16.5-12)*

¹⁴ Báyyi le, leɗ nduobal-eri ȳinjra faa maapa na sel. I do báy maapa mb̄iw munu h̄oy ká bil tuo. ¹⁵ Lεε, Zezu baka ri a baa mii: «I nze báy s̄uò-r̄i! I kóro s̄uò-ri ká tul fe fére kaaya *Fariziri báy nzob Eroɗri ká do munu ba fe hew fe na.» ¹⁶ Báyyi le, leɗ nduobal-eri tii saw máy bay ká

sakra k̄j, bay j̄i l̄e, i d̄o b́áy maapa ya. ¹⁷ Munu ḱa Zezu k̄o fe ḱa í baa bayke na, ka baa ha ri mii: «Bay j̄i nd̄aw r̄oɔ ì m̄ay bay ḱa sakra k̄j mii, ì d̄o b́áy maapa ya l̄e? W̄aa, ì k̄o ya b́áy l̄e woo? I k̄o tánke ya b́áy l̄e? Nun-r̄ì mgbud̄a ḱa d̄i ya b́áy d̄or̄o zu l̄e? ¹⁸⁻¹⁹ I d̄o b́áy nun bay ḱókòke fe, l̄e, ì k̄o ya! I d̄o b́áy suku bay ĺaa bay, l̄e, ì ĺaake ya! W̄aa, mina l̄e woo? Maapa ḱa ndebe ḱa m̄i haw h̄a nzobri ḱa is̄oɔ s̄oɔ duɔ zad̄ ndebe (5.000) ha ri s̄u na w̄aa, ì ȳj̄iñra l̄e? W̄aa, ì f̄aa bie mbaa bud̄u mina l̄e?» L̄eε, i ȳj̄iñra b́áy bay h̄a ni mii: «Mbaa bud̄u duɔ fale s̄id̄i.» ²⁰ Zezu vbi ri r̄obay mii: «Zadka m̄i haw maapa ba t̄onɔ say bay tul nzobri ḱa is̄oɔ s̄oɔ duɔ zad̄ niñ (4.000) na w̄aa, ì f̄aa bie mbaa bud̄u d̄or̄oɔ d̄or̄oɔ ba mina l̄e?» L̄eε, i ȳj̄iñra b́áy bay h̄a ni mii: «Ba t̄onɔ say.» ²¹ B́áyj̄i l̄e, Zezu vbi ri r̄obay mii: «W̄aa, ì k̄o ya b́áy l̄e woo?»

Zezu mgbud̄a nun r̄aw

²² Fale ku l̄e, Zezu b́áy led̄ nduoɓal-eri i t̄j̄i Besayda. L̄eε, nzobri s̄u nzoɓ r̄aw mb̄iw munu ḱa d̄i, i víke h̄a Zezu í k̄oɔ ni bay haña ni ka zaa ni ɓo a vaa. ²³ B́áyj̄i l̄e, ka mgba nduo r̄aw na a t̄j̄ike ni saa ɓil puɔ a séke nzaa zad̄. Fale l̄e, ka d̄aa mbii s̄ami d̄o nun r̄aw na, a d̄aa nduo-eri ɓo tul-e a vbi ni mii: «M̄u k̄o fe l̄e?» ²⁴ L̄eε, r̄aw na ura nun-ε ba siya a baa mii: «M̄i k̄o nzobri, roo l̄e, i r̄ii puuri ḱa se-seɔ.» ²⁵ Fale ku r̄obay l̄e, Zezu d̄aa nduo-eri ba k̄j ɓo tul nun nzoɓ r̄aw na. B́áyj̄i l̄e, r̄aw na k̄o-kóm ba sik̄da, l̄e, nun-ε na tan̄ h̄a ni k̄o zad̄ b́áy kere kad̄ kad̄. ²⁶ Fale ku ḱa bay

haṅa raḡw na ka zól na báyyi le, Zezu baa ha ni mii: «Mu se bil puo ya.»

Piyer kɔ Zezu ba Krisi

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Fale ku le, Zezu báy leɗ nduobal-eri, i zól ba vu puori ká ɗo ɗi ya báy ngerɛpuo Sezare-Filib. Zadka i se faa báy na báyyi le, Zezu vbi ri bay mii: «Waa, nzobri baa bay mina ze se tul-i le?» ²⁸ Lɛɛ, i yijra báy bay ha ni mii: «Nzob haneri baa mii, mù ba Zaa Batis. Nzob kiri ɓoɗ baa mii, mù ba *Eli. Nzob hawri roɓay baa mii, mù ba nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru mbjw munu.» ²⁹ Báyyi le, Zezu vbi ri mii: «A baari kɔ na waa, i baa mii, mi ba nzob ve le?» Piyer yijra báy bay ha ni mii: «Mù ba *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni vi.» ³⁰ Be nu ku ro, Zezu baka ri ngo-ngoṅ bay haṅa ri baa bayke na ha nzob mbjw ya.

Zezu baa bay huf be báy tji be saa luɔ huf

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Fale ku le, Zezu tii saḡ fére leɗ nduobal-eri fe mii: «Bi *Vu Nzob na, ɗo nun haṅa mi kɔ seke fe ngji bamba. Ngere Zibri báy *ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri na i tuj mi ngeren a i i mi, a ndeke ɗi nam sayke le, mi tji saa luɔ huf.» ³² Zezu baa bayke ta-taṅ ha ri. Lɛɛ, Piyer mgba ni a tji ke ngeren ba nzaa zad a tii saḡ baa bay zinj ni bay tul bayri ká'a baa na. ³³ Báyyi le, Zezu fere nun-ε a kɔ leɗ nduobal-eri a yjw Piyer mii: «Satan, mu zól ká lakun-i ɗi ɗi ba

lew, bay ʒi ɛ, kɛr bay bo na do ba kɛr bay nzobri hoy bo, do ba kɛr bay taa Ngerewuru ya.»

³⁴ Fale ku ɛ, Zezu di ruo nzobri bay led nduobal-eri a baa ha ri mii: «Nzob ka hii bay seke fal-i ɛ, ka pon sɔ-ɛ yaklak ha mi, a mbi puu say hud be, a sob a seke fal-i. ³⁵ Tusueke ɛ, nzob ka hii bay koro kumnun be na, kumnun taa tusueke na, ka ti zin ya. Roo ɛ, nzob ka'a pon sɔ-ɛ yod bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na, a zin kumnun taa tusueke. ³⁶ A zadka nzob zin feri ka tusiri key riw bele, roo a zin kumnun taa tusueke ya na wa, ba feziŋa ʒi ki zu ɛ woo! ³⁷ Fe ʒi ndaw roo, nzob a maa bay haŋa Ngerewuru a suoke kumnun taa tusueke na ɛ? ³⁸ Tusueke ɛ, nzob ka daa saho bay tul-i, bay tul bay biri ka nun nzobri ka timbede key ka i pon Ngerewuru i daa fe kaaya na, bi Vu Nzob na, sieke ka mi vika bay rin dika ka Ba ha mi bay led nzaaped Ngerewururi ka nulue na, mi daa saho bay tul nzobke ndaw.»

9

¹ Robay ka baa ha ri mii: «Mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzob haneri ka sakra bari ka i do zad ni key na, i ti huka ya kpuru bay koko nam ka Ngerewuru a vi reke mbay bay hurusuo-ɛ na bay nun-ri ndaw roo i hu bay.»

*Suo Zezu feɛ do bod ka tul kuo
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Fale ka daa nam yie na, Zezu ha Piyer, Zak bay Zaa se zin ni tul kuo ka gan zenlen ka do nzaa zad a i kaw di huo-ri. Bayi ɛ, ka zadɛ ku

na, sùo Zezu fere gbăy ká nun-ri. ³ Gari beri nduy zíriri zíriri a puu kpaa kpaa. Nzob mbjw ká tusiri key ká maa bay waa gari ha ni puu do munu na, tiya. ⁴ Báyji ɛ, *Eli báy *Moyze tji ri mbudá í do loko soro zinj Zezu. ⁵ ɛɛ, Piyer mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, do ndad bamba bay haɲa náa káwri zad ni key. Ha buru daa hul pudí ba say. Mbjw ba taa bo, mbjw ba taa Moyze, a mbjwke laa ɛ, ba taa Eli.» ⁶ Tusueke ɛ, ka ko bay baa ya, bay ji ɛ, hje daa ri zikiki. ⁷ Báyji ɛ, síi mbam ví guba tul-ri gbukru, ɛ, ká bil síi mbamke ku na kusol mgba belen ká dí mii: «Be key na ka ba Vu-i; mǐ ko ni ba nzob nun-i. I laa bay be!» ⁸ Zade ku hoy ɛ, led nduobal Zezuri ko-kóm rie ri gbuk, roo ɛ, i ko nzob mbjw mbaa, ba Zezu huo-ε hoy ze do zinj ri.

⁹ Zadka i do díra saa tul kuo na, Zezu mbi nzi-ε ha ri mii: «Feri ká ì ko key na, ì baa bayke ha nzob mbjw ya kpuru maa báy nam ká bi *Vu Nzob mǐ tji ke saa luo hud.» ¹⁰ ɛɛ, led nduobal-eri daa vu mbom bo tul bay ká'a baa ha ri na, roo ɛ, i may bay zinj kǐ mii: «Tji saa luo hud ká fal hud be na waa, bayke baa mina zu ɛ?»

¹¹ Falɛ ku ɛ, led nduobal-eri vbi ni bay mii: «Bay ji ndaw roo, *nzob fere nzobri bol kusolri baa mii, “Do nun haɲa Eli ka vi pola ndaw roo, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni na, ka vi báy” ɛ?» ¹² ɛɛ, Zezu yinjra báy bay ha ri mii: «Ba tusue kǐ, do nun haɲa Eli na ka vi pola ndaw roo, bay léke feri riw bele ha ni do báy zade zeb zeb. Roo ɛ, mǐ vbika rǐ bay: “Waa, bay ji ndaw roo mbede Ngerewuru baa mii, do nun

haŋa Vu Nzob na a kóko seke fe ng̃ji bamba, a í tuñ ni ngereñ le?" ¹³ Mĩ baa ha ri ta-taŋ: nzob yaana bay saa nzaa Ngerewuru mb̃iw munu ká Eli na vi ro, le, nzobri dara ni munu ká law-ri hii, munu ká mbede Ngerewuru baa bayke pola se tul-e na.»

*Zezu nii temndaya ká do tul lef mb̃iw
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Zafka Zezu báy lef nduobal-eri ká say i vi d̃i ya báy lef nduobal-ε h̃awri báỹji le, i ko ruo nzobri ng̃ji bamba ká i kiri lef nduobal-ε h̃awri na, báy nzob fére nzobri *bol kusol hañeri ká i do máy báy ziñ k̃i. ¹⁵ Zafka ruo nzobri ko Zezu na báỹji le, tuku ri a í duu ba luo-ε bay hii soko ha ni.

¹⁶ Báỹji le, Zezu vbi lef nduobal-ε h̃awri na mii: «Fe ji ndaw roo ì máyke bay ziñ k̃i munu le?» ¹⁷ Leε, nzob mb̃iw ká sakra ruo nzobri ku na ỹiŋra báy bay ha ni mii: «Mbay, m̃i vi báy vu-i ha mù, baỹ ji le, temndaya do tul-e a yoklo ni ng̃ji bamba ha ni ta ba bay kpuy. ¹⁸ Zafri riw bele ká temndaya mbi ni ká d̃i na, ka daa ni nda siri gbay ha mbii nzi-ε t̃ji f̃ka f̃ka ndaw, a su sere ng̃er ng̃er a bo kpamgañ ndaw pi. Ze m̃i kod lef nduobal-ari bay haŋa ri nii temndayake na, le, faake mba ri.» ¹⁹ Báỹji le, Zezu baa ha ruo nzobri mii: «Baari nzob law ngo-ngori! Wa, nam toñ ba mina báy roo bay haŋa m̃i kaw ziñ ri robay le? Nam toñ ba mina báy roo m̃i iki law-i ká tul-r̃i le? Mgba lef na ba lie ha m̃i.» ²⁰ Leε, i mgba lef na í seke ha ni. Zafka temndaya mbi nun-ε a ko Zezu báỹji le, ka mgba lef na a lañ

ni yik yik, a daa ni bo siri gbirik. Led na giri siri mgbelej mgbelej, a mbii nzi-ε kara tji fuka fuka ndaw pi. ²¹ Bayji ε, Zezu vbi baa led na a baa mii: «Fe ni key na, daa ni nam mina ro ε?» Lεε, baa led na baa ha ni mii: «Daa ni bay toy be ki hoy kpuru tji timbedε key. ²² Banguo na, temndaya na mbi ni bo huu ndaw, bo mbii ndaw bay ika ni. Roo ε, zadka hurusuo-o maa daa fe ε, mu ko nun sie buru a mu so buru.» ²³ Bayji ε, Zezu baa ha ni mii: «Mina roo mu baa mii: “Zadka hurusuo-o maa daa fe ε,” na ε? Nzob ka daa law-ε bo tul-i ε, fe mbiw ti mbaka ni ya.» ²⁴ Lεε, ka zadε ku hoy, baa led na ε belej a baa mii: «Mi daa law-i bo tul-a; mu so mi ka tul mbika law-i ka ngji ya!»

²⁵ Zadka Zezu ko nzobri ka i dfuu i nde tul ruo nzobri ka i kiri ni na bayji ε, ka yiw temndaya na a baa ha ni mii: «Bo temndaya ka mu haa led key ha ni ta baa bay kpuy, a laa bay ya ndaw key na, mi baa ha mu, tji ka tul led na mu yi mu vi mbaa wum.» ²⁶ Lεε, temndaya na laj ni yik yik a guu fe belej, a tji saa tul led na, a pon ni naa siri kparak ri nzob ka hu-hu ha nzobri ka i ngji bamba do zadε na i baa mii: «Ka hu-hu!» ²⁷ Ro, Zezu mgba nduo-ε a ura ni ha ni do siya zεkre.

²⁸ Zadka Zezu bay led nduobal-eri i ri i se hula i do huo-ri hoy na bayji ε, i vbi ni bay mii: «Daa mina ndaw roo, buru maa bay ni temndaya ni key na ya ε?» ²⁹ Lεε, Zezu yinra bay bay ha ri mii: «Kiri temndaya ka mini key na, bay faa nzaa bay kere ki hoy ze nzob a niike ni.»

Zezu baa bay hud be báy t̃ji be saa luɔ hud ba k̃j rɔɔbay

(Mat 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Fale ku le, Zezu báy leɔ nduoɔbal-eri t̃ji saa hula na ku í zɔl, í kal báy kuɔu zaɔ ká Galele. Zezu hii bay haɲa nzobri kɔ zaɔ kaw be ya, ³¹ bay j̃i le, ka ɔo fére leɔ nduoɔbal-eri fe. Ka baa ha ri mii: «Bi *Vu Nzob na, i mgbaka m̃ í póñ m̃ bo nduo nzobri, le, i ika m̃. Fale ɔaa nam say le, m̃ t̃ji saa luɔ hud.» ³² Báyyi le, leɔ nduoɔbal-eri laa saw bayke na taɲ ya, a í ɔaa h̃je ká bay vbika ni.

Nzob ve ze ba n̄gerenzob le?

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Zezu báy leɔ nduoɔbal-eri i t̃ji Kapernayum í r̃ii í se hula. Zaɔka i r̃ii hula na báyyi le, Zezu vbi ri bay mii: «Fe j̃i ndaw rɔɔ ï may bayke ziɲ k̃j ká faa ku le?» ³⁴ Lεε, i ɔo silili, bay j̃i le, ká faa na i may bay ká sakra k̃j bay kóko w̃aa, nzob ve ze ká sakra bari rɔɔ, ba n̄gerenzob le? ³⁵ Báyyi le, Zezu kaw siri a ɔi leɔ nduoɔbal-eri ká ɔuo fale siɔi na a baa ha ri mii: «Nzob ká hii bay ɔoko pola le, ndaɔ bay haɲa ni ka ɔo ba ɔrɔ fal, a ba nzob ɔaa peɔ h̃a nzobri riw bele.» ³⁶ Fale ku le, ka mgbaleɔ mb̃jw ká nd̃ji munu, a ɔaa ni ɔo sakra bari, rɔɔ a mbi ni a m̃buɔ ni a baa ha ri mii: ³⁷ «Nzob ká mgbaleɔ mb̃jw munu ká leɔ key na ba s̃uo-ε bay tul-i le, ba bi k̃j s̃uo-i ze ka mgbaleɔ m̃ ba s̃uo-ε ku. A nzob ká mgbaleɔ m̃ ba s̃uo-ε le, ba bi hoy ze ka mgbaleɔ m̃ ya, roo le, ka mgbaleɔ nzob ká píe m̃ vi na ndaw.»

*Nzob ká ruu zinj naari ya ɛ, ka ba nzob fal
ngan naari*

(Luk 9.49-50)

³⁸ Zaa mbi bay a baa ha Zezu mii: «Mbay, buru ko nzob mbijw ka nii temndayari bay rin-a, ɛ, buru nzaa faa bay haa ni, bay ji ɛ, ka se-seɗ zinj naari ya.» ³⁹ Roo ɛ, Zezu baa mii: «I haa ni ya. Nzob ka daa fe san bay rin-i na, ti baa bay kaaya zinj mi ba vaa ya, ⁴⁰ bay ji ɛ, nzob ka ruu zinj naari ya na, ka ba nzob fal ngan naari. ⁴¹ A nzob ka'a kaa mbii tunguo toy mbijw ha ri nzo, bay baa ka i ba nzob *Krisi ɛ, mi baa ha ri ta-tan ba tusue ki: nzobke ku na a zinj fe tundo be.»

Hana nzob daa feyaa ba fe ka ndaya

(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Nzob ka ula led mbijw ka ndji mini ka sakra ledri ka do key ka i daa law-ri bo tul-i na ha ni daa feyaa ɛ, sin bawda tisaw do sol nzobke a vbu ni bo maambii na ndad mba hana ni kaw bay kumnun a ula led na. ⁴³ Zadka ba nduo-o ze daa ha mu daa feyaa ɛ, mu kun ni bo bisuy. Seke bay nduo mbijw se zad kumnun taa tusueke na, ndad mba seke bay nduo-o sidi bele se zad koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya banjo. ⁴⁴ [Ba zad ka kayri hu ka di ya ndaw, huu kara ruma ka di ya ndaw banjo.] ⁴⁵ A zadka ba bal-a ze ha mu daa feyaa ɛ, mu kun ni bo bisuy. Seke kpede bay bal mbijw se zad kaw kumnun taa tusueke na, ndad mba seke bay bal-a sidi bele ha ri vbu mu bo zad koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya. ⁴⁶ [Ba zad ka kayri hu ka di ya ndaw, huu kara ruma ka di ya banjo ndaw.] ⁴⁷ Robay,

zadka ba nun-a ze daa ha mu daa feyaa le, mu ngokdo ni mu naa ni. Séke bay nun-a mbjw daru ha Ngerewuru re mbay ka tul-a na, ndad mba séke bay nun-ari sidfi bele ha ri vbu mu bo zad koko seke fe ka bil huu ka ru-ruma ya. ⁴⁸ Ba zad ka kayri hu ka di ya ndaw, huu kara ruma ka di ya banquo ndaw. ⁴⁹ Koko seke fe ka nzobri riw bele ko na ha ri vi ndadke munu ka tom daa ha fe sum ndad. ⁵⁰ Tom na ba fe kere, roo le, zadka raake tii na waa, fe ji ze i daake ha ni yi a raa ba ki bay le? Ndad bay ha ha baari ki ze i ba tom raake, a i kaw dekeke ka sakra ki.»

10

*Nzob ti kún sakra nzob yaanja kiri ya
(Mat 19.1-12; Luk 16.18)*

¹ Zezu uru ka zadε ku a se ba kuɗu zad ka Zude ka nzaa baa Zurdε fi kelu. Ruo nzobri mbu ki ba ki robay ka luo-ε. Leε, ka tii saw fére ri fe munu ka'a daa banquo na. ² Bayji le, Farizi haneri soro ba lakun-ε bay nzaa nzi-ε ze i vbi ni bay mii: «Ka bil *bol kusol naari na waa, waa nzob do bay faa ka bay nii may be le?» ³ Leε, Zezu yi a vbi ri mii: «Bol kusol ji ze *Moyze ha ri le?» ⁴ I yinjra bay bay ha ni mii: «Moyze pon faa ha nzob bay ha ha ni ka daa mbede nii may be na ndaw roo a nii ni zol bay*.» ⁵ Bayji le, Zezu baa ha ri mii: «Bay tul law ngonjo baari ze Moyze mbike bol kusol na ku a daake mbede ha ri. ⁶ Roo le, zadka Ngerewuru daa feri riw bele

* **10:4** 10.4 Kijina bol kusol ba sidfike 24.1-3.

báy tiikake lew hoy na, ka daa w̄ara nzob báy máy nzob zeb. ⁷ “Sawke mini ze, w̄ara nzob a pón̄ bi-ε báy mi-ε bay káw zinj máy be, ⁸ le, bari sid̄i bele reḥ na, i ví ba nzob ká mb̄iw†.” Be mini ze, i ba nzob ká sid̄i mb̄aa, roo le, i ba nzob ká mb̄iw. ⁹ Munu zu le, nzobri ká N̄gerewuru sin̄ ri zuo k̄i na, ndad̄ bay haṅa nzob ka wál sakra bari ya.» ¹⁰ Falε ká Zezu báy led̄ nduobal-eri i ȳi i se hula na, led̄ nduobal-eri vbi ni bayri ba k̄i se tul bay ká’a baa haṅa nzobri na ku. ¹¹ Lεε, Zezu baa ha ri mii: «Zadka nzob nii máy be zol, roo a ȳa máy k̄i le, ka daa kaaya zinj máy be na a daa nun pie. ¹² Do faa mb̄iw munu ndaw, máy nzob ká zol saa hul w̄ara, roo a ȳa w̄ara k̄i le, ka daa nun pie ndaw.»

Zezu sam fe zuo tul ledri
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Nzobri vi báy ledri haṅa Zezu bay haṅa ni ka daa nduo-ε bo tul-ri, roo le, led̄ nduobal-eri haa ri. ¹⁴ Zadka Zezu ko munu na báyji le, law-ε se ni a baa haṅa led̄ nduobal-eri na mii: «Ì ala ledri ha ri vi luo-i bo, ì haa ri ya, bay ji le, N̄gerewuru re mbay ká tul bari ká i do munu ká ledri key. ¹⁵ M̄i baa ha r̄i ta-taṅ ba tusue k̄i: nzob ká ȳa N̄gerewuru ba law-ε haṅa ni re mbay ká tul-e munu ká led̄ na ya le, ka ti dooko sakra nzobri ká N̄gerewuru re mbay ká tul-ri na ya w̄m.» ¹⁶ Falε ku le, ka faa ledri na a mbuo ri do nduo-ε, roo a daa nduo-ε bo tul-ri.

† **10:8** 10.8 Tiika saw fe 2.24.

Bay ká se tul nzob feziṅa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Zadka Zezu se faa báy na báyyi le, nzob mbjw munu duu a vǎa huku pol-e a vbi ni mii: «Mbay kere, haṅa ji ze mǐ dǎa roo bay zínke kumnun ká do banṅuo na le?» ¹⁸ Leε, Zezu baa haṅa ni mii: «Bay ji roo mù dǐ mǐ ba nzob kere le? Ngerewuru kǐ huο-ε hoy ze ba nzob kere bo, nzob kǐ mbjw mini ká nde ni nde na, tiya. ¹⁹ Mu ko bol kusolri ká Ngerewuru haṅa nzobri ká baa mii: “Mù ti ika nzob ya, mù ti dǎa nun pie ya, mù ti ri-riiḃa ya, mù ti kúf bay zuo nzaa nzob ya, mù ti úla nzob mú yaa fe be ya, roo mù dǎa vu mbom bo tul bǎa-ka báy máa-ṅa‡.”» ²⁰ Báyyi le, nzob na baa haṅa ni mii: «Mbay, bol kusolkeri ku na, báy kuban bi kǐ hoy mǐ do tul-e riw bele tji vuri.» ²¹ Leε, Zezu jri ni a hii ni a baa haṅa ni mii: «Fe mbjw puo mù. Mu se mú vǎa hie fe bori riw bele ká mù dǔke na, bo mú pón larike haṅa nzob kukuri. Munu ndaw roo, mù doko báy feziṅa taa tusuekeri ká nulue. Falε ro le, mu yji mú se fal-i báy.» ²² Zadka nzob na laa bay ká Zezu baa munu na báyyi le, ka siṅ tunun-ε mbid mbid a zol mgbirin, bay ji le, ka do báy feziṅari ṅji bamba.

²³ Báyyi le, Zezu ko-kóm rie fal-ε gbuk a baa haṅa led nduobal-eri mii: «Do ṅoṅ bamba bay haṅa nzob feziṅari dṅin tul-ri haṅa Ngerewuru re mbay ká tul-ri!» ²⁴ Bayri ká'a baa na yoklo kér bay led nduobal-eri. Roo le, Zezu baa na robay

‡ **10:19** 10.19 Tji kele 20.12-16; Kjinṅa bol kusol ba sidike 5.16-20.

mii: «Vu-iri, ɔo ŋɔŋ ɔamba ɔay haŋa nzoɔ ka ha Ŋgerewuru re mbay ká tul-e! ²⁵ Haŋa zambal nduo luɔ zɔy a tji ká nun-ε na ɔo ŋɔŋ ɔamba tasiri. Roo le, haŋa nzoɔ feziŋa dɪŋ tul-e ha Ŋgerewuru re mbay ká tul-e na, ɔo ŋɔŋ ɔamba tasiri kal dɪ rɔɔbay.» ²⁶ Bayri ká Zezu ɔaa na, tuku leɔ nduoɔal-eri ha ri kaw yer í vbi kji bay mii: «A munu ku waa, nzoɔ ve ze a máa ɔay zɪŋ pam na ɔáy leŋ?» ²⁷ Zezu jiri ri a ɔaa ha ri mii: «Ba fe ká mba nzoɔbri, roo le, mba Ŋgerewuru ya, bay ji le, Ŋgerewuru na fe ká mba ni mba na, mbijw tiya.»

²⁸ Báyii le, Piyer mbi bay a ɔaa ha ni mii: «Mu ko, ɔuru na ɔuru pɔŋ feri riw bele bay séke fal-a.» ²⁹ Leε, Zezu ɔaa ha ni mii: «Mì ɔaa ha ri ta-taŋ ɔa tusue kji. Nzoɔ ká pɔŋ hul be, mase yu-eri ɔáy tini-eri, mase bi-ε ɔáy mi-ε, mase vi-eri, mase wáa be bay tul-i, mase bay tul Bay Kere na le, ³⁰ Ŋgerewuru a haŋa ni kji isɔɔ sɔɔ kal tul-e taa hay ká vuri key. A haŋa ni hulri ndaw, yu-eri ndaw, tini-eri ndaw, mí-eri ndaw, vi-eri ndaw, wáari ndaw, rɔɔ ɔáy ɔáa nun tuo síeri kara ndaw ká ɔil sew ká ná káwri dɪ timbeɔe key. Falε le, ká ɔil sew ká'a ví vuku na, ká'a haŋa ni kumnun ká ɔo ɔaŋguo. ³¹ Roo le, nzoɔbri ŋgji ɔamba ká i ɔo pola timbeɔe key na, i ɔoko fal. A nzoɔbri ká i ɔo fal timbeɔe key na, i ɔoko pola.»

§ 10:26 10.26 Fe ká Zezu ɔaa ɔayke ká zaɔ ni key na, tuku leɔ nduoɔal-eri, bay ji le, Zifri ker mii, nzoɔ ká ɔo ɔáy feziŋa ŋgji-ŋgji na, feziŋa be na kie mii, ka ɔa nzoɔ ká'a rii law Ŋgerewuru, rɔɔ puoruo Ŋgerewuru kara ɔa taa be ndaw pi. Roo le, Zezu kie ri mii, kér bay ɔari ɔo ɔáy faake ya.

ZeƷu ɓaa ɓay huɗ ɓe ɓáy Ʒi ɓe saa luɔ huɗ na roɓay

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Zaɗka ZeƷu ɓáy leɗ nduoɓal-eri i se faa í Ʒi zaɗ ká hil ɓa Zuruzalem na, ka se pol-ri, le, law leɗ nduoɓal-eri to, a nzobri ká i toŋ fal-ri na kara h̄e ɗaa ri ndaw. ɓáyji le, ka faa leɗ nduoɓal-eri ká duo fale siɗi na a ɗoƙe fi mb̄iw a ɓaa ɓay feri ká'a Ʒi tul-e na ha ri ³³ mii: «Ì laa key, náa séri ɓa Zuruzalem na ro v̄ay. Ba zaɗ ká i pón̄ m̄i ɓi *Vu Nzoɓ na ɓo nduo *ŋgerenzoɓ fe poyri ɓáy *nzob fére nzobri bol kusolri ká ɗi. Bari na i ɗáa ɓay huɗ ɓo tul-i í pón̄ m̄i ɓo nduo nzobri ká i tuu Ŋgerewuru ya. ³⁴ Bari key na i síe m̄i, í sa-sami zuo nun-i, í ndaka m̄i ɓáy ndoy ɗon̄ a í i m̄i. Fale ká ndeke ɗi nam sayke le, m̄i Ʒi saa luɔ huɗ.»

Vbiw Zak ɓáy Zaa

(Mat 20.20-28)

³⁵ Fale le, vu Zebederi ká ɓa Zak ɓáy Zaa, i soro ɓa lakun ZeƷu í ɓaa ha ni mii: «Mbay, fe ká ɓuru vbika mù key na, ɓuru hii ɓay haɗa mù ɗaa feke ha ɓuru.» ³⁶ Leɛ, ZeƷu vbi ri mii: «Waa, fe ji ze ì hii ɓay haɗa m̄i ɗaa ha ri le?» ³⁷ I ɓaa ha ni mii: «Síeke ká mù káw ɓa mbay ɓáy riŋ ɗika na, mu ha ɓuru káw lakun-a, nzob mb̄iw ka káw tunduo hodo ɓo, a nzob mbini ka káw tunduo gel ɓo laa.» ³⁸ ɓáyji le, ZeƷu ɓaa ha ri mii: «Fe ká ì vbi key na, ì ko ya hoɣ. Seke fe ká ɗo bil kobo ká Ŋgerewuru a haɗa m̄i nzo na waa, ì maa ká ɓay nzoko ndaw, mase ì maa ká ɓay nduo bil-e ká i ɗáa m̄i nduo ɗi na ndaw le?» ³⁹ Leɛ, i ɓaa ha

ni mii: «Ūu! Buru ma-maa.» Báyyi ɛ, Zezu ɓaa ha ri mii: «Ba tusue ki, ɓaarĩ na, fe seke ká ɗo ɓil kobo ká mĩ nzoko na ñ nzoko ndaw, a í nduo ɓil kóko seke fe ká i ɗáa mĩ nduo ɗi na ndaw. ⁴⁰ Roo ɛ, káw tunduo hoɗo ɓi, mase káw tunduo gel ɓi na, ɓa ɓay ɓi ya. Zadkeri ku na ɗo ɓay tul nzofri ká Ngerewuru leke ɓay tul-ri.»

⁴¹ Zadka ɓie leɗ nduɓal-eri ká tòn duo na, i laa ɓayke na munu báyyi ɛ, law-ri se ri ká tul Zak ɓay Zaa. ⁴² Báyyi ɛ, Zezu ɗi ri riw bele a ɓaa ha ri mii: «Ì ko ndaw, nzofri ká i ko ri ɓa mbay nzofri ká tusiri key na, i re tul puori ngo-ngoŋ ha nzofri hje bol nzaa-ri. A ɓari ká i ɓa nzof rewpuori na kara i ha nzofri ɗaa fe ɓáy hurusuo. ⁴³ Roo ɛ, fe ká mini key na ñ ha ni ɗo sakra ɓaarĩ ya. Zadka nzof hii ɓay vika ɓa bawda nzof ká sakra ɓaarĩ ɛ, ka ɗaa sùo-ε ɓa nzof ɗáa ped ha ri. ⁴⁴ Mase zadka nzof mbjw hii ɓay ɗoko pola ɗekre ká sakra ɓaarĩ ɛ, ndaɗ ɓay haŋa ni ka vi ɓa koy ɓaarĩ riw bele. ⁴⁵ Tusueke ɛ, ɓi *Vu Nzof na mĩ vi tusiri key ɓay haŋa nzofri ɗaa ped ha mĩ ya. Roo ɛ, mĩ vi ɓay ɗáa ped ha nzofri a mí mbi sùo-i ha huɗ ɓay púoke tul nzofri ngji ɓamba.»

Raw ko-kóm

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Zezu ɓáy leɗ nduɓal-eri tji ngerɛpuo Zeriko. Zadka i ɗo kál Zeriko ɓáy ruo nzofri na báyyi ɛ, raw mbjw ká ɓa vu Time ká riŋ-ε ɓa Batime kaw lafaa a goŋ fe. ⁴⁷ Zadka'a laa mii, ɓa Zezu ká Nazareɗ ze ɗo kali ku na báyyi ɛ, ka tii saw gúu fe ɓelenj mii: «Zezu *vu bulu ɗavid, kóɗ

nguo hoy mu ko nun sie bi!» ⁴⁸ Lεε, nzobri ngji bamba i gbu ni bay haṅa ni ka pón nzi-ε. Roo ε, ka guu fe mgbá mgbá ba pola pola rɔbay mii: «Vu bulu *David, mu ko nun sie bi!» ⁴⁹ Báyyi ε, Zezu s̄ii bal-ε zik a d̄o a baa mii: «Di ni ha m̄i.» Lεε, i d̄i Batime nzob r̄aw na í baa ha ni mii: «Siṅ law-a mú úru siya, Zezu d̄i mù!» ⁵⁰ Báyyi ε, r̄aw na vbu maagari be gbukra bo siri, a zo zakra zakra a se ba luo Zezu. ⁵¹ Lεε, Zezu vbi ni mii: «Fe ji ze mù hii bay haṅa m̄i daa ha mù ε?» Báyyi ε, r̄aw na ȳiṅra báyy bay ha ni mii: «Mbay, mu daa ha m̄i ko-kóm ba k̄i rɔbay.» ⁵² Lεε, Zezu baa ha ni mii: «Mu se báyy kere, law-a ká mù daa bo tul-i na vaa mù ro.» Ká zadε ku hoy ε, ka ko-kóm a mbi faa fal Zezu na.

11

Zezu se Zuruzalem

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Zqa 12.12-19)

¹ Zezu báyy led nduobal-eri i tòn d̄i ya báyy ngerεpuo ká Zuruzalem, a í d̄o d̄i ya báyy vu puori ká riṅ-ri ba Befaze báyy Betani ká d̄o lakun kuo Oliviye. Báyyi ε, ká zadε ku na Zezu pie led nduobal-eri sid̄i ha ri se pola ² a baa ha ri mii: «Ì se puo ká d̄o pol-r̄i ku. Zadka ì t̄ji d̄i ε, zadε ku hoy ì z̄iṅ vu maasoba mb̄iw ká i taa ni d̄o d̄i ká nzob kaw tul-e ba mb̄iw ya rɔbay, ε, ì h̄ina ni í víke ha m̄i. ³ Zadka nzob vbi r̄i mii: “Bay ji rɔo ì daa munu ε,” ε, ì baa ha ni mii: “Ngerembay ze se sieke; nd̄ji hoy ε a píeke ha mù báyy.”»

⁴ Báyyi ε, led nduobal-eri ká sid̄i na, i zol í v̄aa z̄iṅ vu maasoba ká i s̄iṅ ni d̄o faa hul ká keε ká

lakun faa na í hina ni. ⁵ Nzoɓ haɗeri ká i do dí na, i vbi ri bay mii: «Fe ʒi ze ì dfaa munu le? Bay ʒi ndaw roo ì hina vu maasoba na key le?» ⁶ Leɛ, i yjɪra báy bay ha ri munu ká Zezu baa ha ri pola na. Ro, nzoɓkeri ku na ala ri ha ri zólke, ⁷ le, i se báy vu maasoba na ha Zezu, í laba maagari bari zuo tul-e, le, Zezu hil a kaw dí. ⁸ Báyyi le, nzoɓri ɲɲi bamba i laba maagari bari zuo faa ká pol-e bay haɲa ni ka se tul-e a kál, a nzoɓ haɓwri laa le, i laba nzaa toy vay puuri ká i kuɗ ká bil wáa. ⁹ Bari ká i se pol Zezu báy bari ká i se fal-ɛ na, i guu fe gürum gürum báy nzaa-ri ba siya mii:

«Hozana*! Náa písiri Ngerewuru!

Ndad bay haɲa Ngerewuru ka sám fe zuo tul
nzoɓ
ká vi báy riɲ Ngerembay!

¹⁰ Ndad bay haɲa Ngerewuru ka sám fe zuo tul
nzoɓ
ká'a pie ni vi re mbay ká puoruo bulu naari
David na!

Hozana! Naa písiri Ngerewuru ká kaw nulue!»

¹¹ Zezu ʒi Zuruzalem a kal a ri ì bil *hul kani Ngerewuru. Ka ko-kóm rie fal-ɛ gbuk a ɲɲa feri riw bele ká kal na. Falɛ ku le, ka ʒi a se ba Betani báy led nduoɓal-eri ká duo fal-ɛ sidí na, bay ʒi le, síe ti mbáa ro.

Zezu faɗ nzum
(Mat 21.18-19)

* **11:9** 11.9 Báy tiikake na, Hozana na baa mii, «Ngerewuru, mu vi so furu!» Báy sewke taa Zezu laa le, bayke baa mii, «Naa písiri Ngerewuru!»

¹² Nzaaruo k̄i ká ɓa tibie na, Zezu ɓáy leɗ nduobal-eri i t̄ji saa Betani í se faa, ɛ, kɔn sɛ ni. ¹³ Lɛɛ, ka mbi nun-ɛ a kɔ puu nzum mb̄jw munu ɓáy vayke ka ɗo lew. Ka se s̄aw-ɛ bay z̄in lereke h̄anɛ bay s̄uɲa. Zadka'a se s̄aw-ɛ na ɓáyji ɛ, lereke mb̄jw tiya; ɓa vayke h̄oy, bay ji ɛ, ɓa few líeke ya ɓáy. ¹⁴ ɓáyji ɛ, Zezu ɓaa h̄a puu nzum na mii: «Nzob mb̄jw ti s̄uɲa lere ɓo mb̄aa mgban.» Lɛɛ, leɗ nduobal-eri laa bay ká'a ɓaa na.

Zezu nii nzob fe híeri ká bil hul k̄ani Ngerɛwuru

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Zaa 2.13-22)

¹⁵ Fale ku ɛ, Zezu ɓáy leɗ nduobal-eri i t̄ji Zuruzalem, ɛ, ka rīi a se bil mgban ká *hul k̄ani Ngerɛwuru ɗo ɗi a tii s̄aw nii nzob ɗáɓ fe híeri ɓáy bari ká i se ɗi bay híe fe na. Ka kira tutakra bari nzob k̄u k̄i lariri ɓáy karingaw nzob híe kay beɗeri zuo nzari nzari. ¹⁶ Ka ala faa h̄a nzob mb̄jw kal ɓáy soba be ká bil hul k̄ani Ngerɛwuru na ya. ¹⁷ Fale ku roo, ka fere nzobri fe a ɓaa mii: «Ngerɛwuru ɓaa ta-tan ká bil mbede be mii: “Hul ɓi na i ɗika ɓa hul ɗáa nzaa bay kere nzobri ká s̄aw puo bari ɓod ɓod riw bele†,” roo ɛ, ɓaari na ì fere ni ɓa p̄y nzob riibari.»

¹⁸ Zadka *ngerenzob fe poyri ɓáy *nzob fére nzobri bol kusolri laa bayke na munu ɓáyji ɛ, i nzaa faa bay ika Zezu. Tusueke ɛ, híe ɗaa ri, bay ji ɛ, fe ká'a fere ruo nzobri na tuku ri riw bele ha ri kaw yer. ¹⁹ Zadka zad ɓa lów na ɓáyji

† 11:17 11.17 Ezay 56.7; Zeremi 7.11.

le, Zezu báy leɗ nduoɓal-eri i tji saa ɲgerepuo na ku í zol.

*Nzum ká Zezu faɗ ni na huɔ wũɔ
(Mat 21.20-22)*

²⁰ Nzaaruɔ kɪ ká Zezu báy leɗ nduoɓal-eri i ɗo kal faa ba tibié piɛɗ na, i kɔ puu nzum na huɔ wũɔ tji saw-ε. ²¹ Báyyi le, law Piyer ker se tul bay ká Zezu ɓaa ha puu nzum pola na a ɓaa ha Zezu mii: «Mbay, mu kɔ-kóm mú kɔ! Puu nzum ká mù faɗ ni na huɔ wũɔ ɗo ku!» ²² Leε, Zezu mbi bay a ɓaa ha leɗ nduoɓal-eri mii: «Mì ɓaa ha rĩ ta-taɲ ɓa tusue kɪ. I ɗaa law-rĩ ka ɓo tul Ɗgerewuru! ²³ Zafka nzob ɓaa ha kuo key na mii: “Mu muu ká zaf ni key a mú zo ɓo maambii,” roɔ nzobke may bay ká ɓil law-ε ya, a ɗaa law-ε ɓo tul fe ká'a ɓaa ɓayke na le, Ɗgerewuru a haɲa ni feke na. ²⁴ Sawke mini ze, mì ɓaa ha rĩ: feri riw bele ká ì vbi báy nzaa bay kere na, ndaɗ bay ɗaa law-rĩ ɓo ɗĩ í ɓaa mii, ì zinj feke na ro, le, Ɗgerewuru a haɲa rĩ feke na. ²⁵ Robay, zafka ì ɗo siya í ɗaa nzaa bay kere, roɔ ì kɔ ká ì ɗo báy bay zinj nzob le, ndaɗ bay haɲa rĩ nda buma ka zinj ni. Be ndaw roɔ, Baa ɓaarĩ ká kaw nulue na, a ndáka buma ká tul fe kaɲaya ɓaarĩ na zinj rĩ ndaw báy. ²⁶ [Roo le, zafka ì nda buma zinj nzobri ká i ɗaa kaɲaya zinj rĩ na ya le, Baa ɓaarĩ ká nulue na ti ndáka buma zinj rĩ ká tul fe kaɲaya ɓaarĩ na ya ndaw pi.»]

*Báy faa ve ze Zezu ɗáake fe le?
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)*

²⁷ Zezu bá y lef nduo bal-eri i ȳi í se Zuruzalem ba k̄i rɔ bay. Zadka Zezu haari b̄il mgbaj ká *hul kan̄i Ngerewuru do d̄i na bá ȳi le, *ngerenzob fe poyri bá y *nzob fére nzobri bol kusolri, rɔɔ bá y ngerɛ Zibri ndaw na, i vi luo-ε ²⁸ í vbi ni bay mii: «A ve ze mbi nzaa ha mù ndaw rɔɔ mù dáake fe niri key le? Mase, nzob ve ze ha mù faa dáake le?» ²⁹ Lεε, Zezu ȳinra bá y bay ha ri mii: «Mì vbika r̄i bay mb̄jw hoy bay kóko. Zadka ì ȳinra bá y bayke ha m̄i le, m̄i k̄ie r̄i nzob ká mbi nzaa ha m̄i dáake fe niri key na. ³⁰ Dáa tul nzobri nduo mbii ká Z̄aa daa na w̄aa, uru saa luo Ngerewuru mase, uru saa luo nzobri hoy le? I ȳinra bá y bayke ha m̄i laa.» ³¹ Bá ȳi le, i tii saw má y bay ká sakra k̄i mii: «Náa báari mina ro le? Zadka náa ȳinrari bá y bay ha ni mii, uru saa luo Ngerewuru le, a ȳi a vbi naari mii, bay ji ndaw rɔɔ náa dáari law naari bo tul bay ká Z̄aa baa na ya le? ³² A zadka náa ȳinrari mii, uru saa luo nzobri le, a doko mina le?» Tusueke le, i daa h̄ie ruo nzobri, bay ji le, nzobri riw bele ko Z̄aa ba nzob ȳaɲa bay saa nzaa Ngerewuru tusueke. ³³ Bá ȳi le, i ȳinra bá y bay ha Zezu mii: «Buru ko ya.» Lεε, ka ȳinra bá y bay ha ri mii: «Munu zu le, nda-ndad! Bi hoy kara, m̄i ti k̄ie r̄i nzob ká mbi nzaa ha m̄i dáake fe niri key na ya ndaw.»

12

*Law bay ká se tul nzob pefri ká law-ri ndaya
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)*

¹ Fale ku ɛ, Zezu tii saw ɓaa ɓay ha ri ɓáy faa law ɓay a ɓaa mii: «Nzob mbɔw munu mɓa wáa a maa para puuri ɗo ɗi, a te kpan ɓi ɓi kiri ɗi gbuk, a tie luɔ mbɔw ɗo ɗi ɓay ɗúoke lere puu na, roɔ a mbuo fe ga-gaŋ ɗo ɓil wáa ha nzob kórɔkeri kaw ɗi* . Fale ɛ, ka pɔŋ pedke zuɔ nduo nzob pedkeri ká'a faa ri na, ɓay haŋa ɓo few hóro lere puu na vi ɛ, i wál taa ɓeri a í pónŋ taa ɓari. Fale ku roɔ a zol a se varu. ² Zafka few hóro lereke na vi báyii ɛ, nzob wáa na pie led káw ɓe mbɔw se luɔ nzob pedkeri na ɓay yaaŋa lereke ká ɗo ɓay tul ɓeri na. ³ Roo ɛ, nzob pedkeri na i mɓa led káw ɓe na, í ndaka ni wɔɓ wɔɓ, í nii ni zol nduo-ɛ hoy soli taŋ haŋa ni fe. ⁴ Lɛɛ, nzob wáa na pie led káw ɓe kɔ roɓay se luori. Báyii ɛ, ɓe na, i ndaka tul-e wɔɓ wɔɓ ndaw, a í rad ni. ⁵ Nzob wáa na pie led káw ɓe kɔ roɓay. Báyii ɛ, ɓe na, i i ni. Ka yɔi a pie led káw ɓe kɔri ŋɔi ɓamba, ɛ, i ɗara ri faa mbɔw munu ndaw: i ndaka nzob haŋeri, a í i nzob haŋri. ⁶ Lɛɛ, nzob wáa na ti ɓáy led káwri mbáa, ɓa vi-e ká'a ko ni ɓa nzob nun-ɛ ro ze tònŋ. Ka pie ni ɓa óro fal ɓa luori, a ker ká ɓil law-ɛ mii, i híɛ vu ɓeri na. ⁷ Roo ɛ, zafka nzob pedkeri na mbi nun-ri í ko vu nzob wáa na báyii ɛ, i ɓaa ɓay ká sakra kɔ

* **12:1** 12.1 Ka zaf ni key na, fe ká nzob wáa maa na, Kuori ko feke ya. Led Izarayelri ze ɗi ɓa viye. Ba vay fe ká uo a lie goriyo goriyo a ɗo zuba ká i ɗi ɓa rezin. Ba fe pay ɓari ká i sɔ lereke, a í ɗáake him ndaw. Ká ɓil *Mbede Ngerewuru* na, zafka i ɓaa ɓay se tul viye ɛ, haŋe ɓa fe ká i maa ɗo ɓil wáa, a haŋe laa ɛ, ɓa led Izarayelri kɔ sùo-ri ká Ngerewuru ko-kóm ɓa tul-ri, a hii ɓay haŋa lere ɓari ɗo ɗi.

mii: “I kɔ, nzoɓ ká’a mgbaka fe pile na zu! Náa séri náa vǎa íri ni ɓo, náa pónri fe pile na ɓa taa naari.” ⁸ Ro, í vǎa mgbala leɗ na í i ni, a í vbu ni ɓo fal wǎa na.» ⁹ Báyyi ɛ, Zezu vbi ri ɓay mii: «A munu ku wǎa, nzoɓ wǎa na a dǎa mina ɛ? Ka’a vǎa ika nzoɓ pedkeri na, a ha wǎa na ha nzoɓ kɪri. ¹⁰ Bay ká dɔ ɓil mbede Ngerewuru key na wǎa, ì kji ya ɓáy ɛ? Bayke ɓaa mii:

“Tisaw ká nzoɓ mbúo hulri vbu ɓo ɓisuy na,
 yji a vi ɓa tisaw kere ká kal tul tisaw hawri
 pavɓaɗ,
 a ɓa tisaw tigɓaa hul taa tusueke.

¹¹ Feke ku na ɓa ped dǎa Ngerembay,
 a ɓa fe ká ndaɗ ɓamba ɓay kóko†.”»

¹² Báyyi ɛ, *ngerenzoɓ fe poyri ɓáy nzoɓ fére nzoɓri *bol kusol Zibri, roo ɓáy ngerɛ Zibri ndaw na, i nzaa faa ɓay mgbaka Zezu, ɓay ji ɛ, i kɔ ndaw, law ɓay ká’a ɓaa na, ka túnke ri tunj. Ro, í pɔŋ ni í zol, ɓay ji ɛ, i hje ruo nzoɓri.

*Fe Ngerewuru ɓáy fe Mbay Sezar
 (Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)*

¹³ Fale ku ɛ, i pie Farizi haneri ɓáy Zib haneri ká i zuo fal Mbay *Eroɗ ha ri kaw lakun Zezu ɓay nzaa nzi-ɛ ɓáy faa vbiw. ¹⁴ Ze í vbi ni mii: «Mbay, ɓuru kɔ ndaw, ɓo na mù ɓaa sùo ɓay. Mù yaa kér ɓay nzoɓ mú dǎake fe ya, ɓay ji ɛ, ɓo na mù ɓaa ɓay zinj nzoɓ taŋ náa nun nzoɓ, a mú fere nzoɓri tusue ɓay ká se tul fe dǎa ká rii law Ngerewuru. Mu ɓaa ha ɓuru laa. Wǎa, *bol kusol naari ha faa ɓay haŋa nzoɓ puo larimbuo

† 12:11 12.11 Simri 118.22-23.

hã Mbay Sezar mase, hã faa ya lɛ? Ndadɛ bay púo larimbuo hã ni mase, ndadɛ bay púo hã ni ya lɛ?»

¹⁵ Lɛɛ, Zezu kɔ bay huɔ ɓari na ndaw a vbi ri mii: «Wãa, bay ji ndaw rɔɔ, ì nzaa nzaa-i bay mgbaka mì báy bay lɛ? Ì mbi lari na mbjw i víke hã mì kɔ.» ¹⁶ Báyyi lɛ, i mbi lari na í víke hã ni, lɛ, ka vbi ri mii: «Tul nzoɓ, báy riŋ nzoɓ ká i vbie ɗo lari key na wãa, ɓa nzoɓ ve zu lɛ?» Lɛɛ, i yjɪŋra báy bay hã ni mii: «Ba Mbay Sezar.» ¹⁷ Báyyi lɛ, Zezu mbi bay a ɓaa ha ri mii: «Munu zu lɛ, ferì ká ɗo bay tul Mbay Sezar lɛ, ì hã Sezar, a ferì ká ɗo bay tul Ngerewuru laa lɛ, ì hã Ngerewuru.» Lɛɛ, bay ká'a yjɪŋra ha ri na tuku ri ha ri kaw yer.

Vbiw ká bay tul tji nzoɓri saa luɔ huɗ
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Falɛ ku lɛ, Sadusi haneri i vi luɔ Zezu bay vbika ni bay. Ba ɓari *Sadusiri na ze i ker í ɓaa mii, nzoɓ hu lɛ, ti tji saa luɔ huɗ ya. Báyyi lɛ, i vbi ni bay mii: ¹⁹ «Mbay, *Moyze ɗaa *bol kusol ɗo ɓil mbede hã naari mii, zadka nzoɓ ɗo báy yu-ɛ, rɔɔ a hu a pɔŋ máy be taŋ mbonke nzoɓ lɛ, ndadɛ bay hanã yu-ɛ na ka yãa máy pile na, a mbonke nzoɓ a kɔɔke mjiiri yu-ɛ ká hu na. ²⁰ Be ze, nzoɓ báy yu-eri tul-ri tɔŋɔ say, lɛ, ŋgere led na yãa máy a hu taŋ mbonke nzoɓ. ²¹ Tɔŋɔ fal-ɛ nzoɓ ndeke ɗi sidike yãa máy pile be na, a hu taŋ mbonke nzoɓ na rɔɓay. Led ndeke ɗi sayke na kara ɗo munu na ndaw. ²² Nzoɓri ká tul-ri tɔŋɔ say na, i yãa máyke na yãa riw bele, í hu taŋ mbonke nzoɓ. Ká fal huɗ ɓari ku riw bele na, máy na kara ví hu ndaw. ²³ A

munu ku waa, sieke ka nzobri tji saa luo hud na, nzob ve ka sakra bari ku na, may na a ba taa be le, bay ji le, bari ka tul-ri tonɔ say riw bele na, i yaa ni yaa bay zad bari riw bele.»
²⁴ Ro, Zezu baa ha ri mii: «Baari na i wuru faa; a waa i ko feke ko le woo? Bay ji le, bay ka do bil mbede Ngerewuru na, i laa ya ndaw, a i ko hurusuo Ngerewuru ya ndaw pi. ²⁵ Tusuke le, sie ka nzobri tji saa luo hud na, warari bay mayri i ti yaaɲa ki ya, roo le, i foko munu ba led nzaaped Ngerewururi ka nulue. ²⁶ A bay ka se tul nzobri ka i tji saa luo hud na waa, i kji bay ka do bil mbede ka Moyze daa na ya le? Zadka Moyze baa bay se tul puu ka gbuda ka huu se di ka bil law kor na, Ngerewuru baa ha ni mii: “Mi ba Ngerewuru *Abaraham, Ngerewuru Izak, a mi ba Ngerewuru *Zakob ndaw‡.” ²⁷ Munu zu le, Ngerewuru na ba Ngerewuru nzob kaw bay kumnunri bo, ka ba Ngerewuru nzob huderi ya§. Baari na, i wuru faa mak mak ba tusue.»

Ngere bol kusol

(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Nzob mbiw munu ka ba *nzob fere nzobri bol kusolri ka laa may bay bari a ko Zezu ka yiinra bay bay bay zadε ha *Sadusiri na bayji le, ka soro ba lakun-ε a vbi ni mii: «Bol kusol haa ze ba ngerεke kal hawri riw bele le?» ²⁹ Lee,

‡ **12:26** 12.26 Tji kele 3.2-6. § **12:27** 12.27 Nzobri ka i ba taa Ngerewuru, munu ka Abaraham ndaw, Izak ndaw, roo Zakob ndaw na, ze i hu na hu hoy kara, para nun suo-ri na kaw bay kumnun banɔɔ. Be ze, Ngerewuru na ba Ngerewuru bari banɔɔ.

Zezu ɓaa ha ni mii: «Mu ko, *bol kusol ka ɓa
 ɗereke kal hawri riw bele na ze do key:

“Izarayɛlri, i te suku-ri i laa!

Ɗereɓbay Ɗereɓwuru naari na,
 be huɔ-ε keklek hoy ze ka ɓa Ɗereɓbay.

³⁰ Ɗereɓbay Ɗereɓwuru ɓo na,
 mu hii ni bay bil law-ari riw bele ndaw,
 para nun suɔ-ɔri riw bele ndaw,
 ker bay ɓori riw bele ndaw,
 roo bay hurusuɔ-ɔri riw bele ndaw pi*.”

³¹ Bol kusol ndeke di sidike ze do key

“Mu hii ku-ɔ munu ka suɔ-ɔ ɓo ki†.”

Bol kusol ki ka kal be niri ka sidike key na tiya.»

³² Bayji ɛ, nzoɓ fere nzoɓri bol kusol na ɓaa
 ha Zezu mii: «Mbay, zadɛ zu. Bay ka mu ɓaa na
 ɓa suɔ bay ki! Ɗereɓwuru huɔ-ε keklek hoy ze
 ɓa Ɗereɓwuru ɓo, wuru ki ka nde ni nde na tiya.

³³ Munu zu ɛ, nzoɓ ha ha ɛ, ka hii Ɗereɓwuru
 bay bil law-eri riw bele, ker bay ɓeri riw bele
 ndaw, roo bay hurusuɔ-eri riw bele ndaw pi. Ka
 hii ku-ε munu ka suɔ-ε be ki. Daa fekeri ku na
 kal haɗa *fe poy ka i tay bay huu ha Ɗereɓwuru,
 bay fe poy hawri riw bele na.» ³⁴ Zadka Zezu laa
 bay ka’a yiɗra bay faake na bayji ɛ, ka ɓaa ha
 ni mii: «Mu do di ya bay haɗa Ɗereɓwuru ka
 re mbay ka tul-a.» Fale ku ɛ, nzoɓ mbjw zin faa
 bay vbika ni bay na mbaa.

Krisi bay David

(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

* **12:30** 12.30 Kiɗa bol kusol ba sidike 6.4-6. † **12:31** 12.31
 Soro ped daa Leviri 19.18.

³⁵ Zezu dɔ fére nzobri fe ká bil *hul k̄ani Ngerewuru. Báyii ɛ, ka vbi ri mii: «Daa mina rɔɔ *nzob fére nzobri bol kusolri baa mii, *Krisi, nzob ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na, ka ba vu bulu Mbay *David ɛ woo? ³⁶ I kɔ, Mbay David ká Tem Law Pie nda faa pol-e na baa sùo-ɛ k̄i mii:

“Ngerewuru Ngerembay baa ha Ngerembay bi mii:
 ‘Mu ví káw tundo hoɔo bi kpuru
 maa báy haɲa m̄i haw yum ká tul nzob tul
 nḡani bori
 ha ri dɔ ba fe d́aa bal-a zuo d̄i‡.’”

³⁷ Mbay David k̄i sùo-ɛ na d̄i Krisike na ba Ngerembay. A munu ku waa, d́aa mina rɔɔ Krisi na a ȳi a ba vu bulu Mbay David ndaw ɛ woo?»
 Lɛɛ, ruo nzobri nḡi bamba laa bay Zezu na báy suoriya.

*Fe d́aa kaaya nzob fére nzobri bol kusolri
 (Mat 23.1-36; Luk 20.45-47)*

³⁸ Zezu fere nzobri fe a baa mii: «Ì nze báy sùo-r̄i bay tul *nzob fére nzobri bol kusolri ká i hii bay ndúo maagari ká p̄i-pie yul bay háarike ha nzobri hii soko korma korma ha ri ká zad ruo ká nun nzobri, ³⁹ í nzaa zad káw riɲ d̄ika ká dɔ pola ká bil hul mbú k̄iri báy zad kaw ngereri ká nam fe sum suoriya bay kaw d̄i. ⁴⁰ I yaa fe máy síeri kpakla kpakla riw bele, rɔɔ í ȳi í d́aa nzaa bay kere p̄i-pie bay haɲa nzobri kɔ ɛ, i písike ri. Nzobkeri ku na, Ngerewuru a d́aa ri kɔ seke fe nḡi bamba.»

‡ 12:36 12.36 Simri 110.1.

*Máy síe mbjw ha fe tunduo ha Ngerewuru
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Falɛ ku ɛ, Zezu kaw siri maa báy zad búo lari ká bil *hul kani Ngerewuru, a kɔ nzobri ká i vi bay dáa lari zuo bil huɔ fe ha Ngerewuru. Nzob feziɲari ɲgji bamba vi daa lari ɲgi-ɲgji zuo di. ⁴² Lɛɛ, máy síe mbjw munu ká ba kuku ví daa soli sidí hɔy ká ba vu lari nzik nzik na zuo di. ⁴³ Báyji ɛ, Zezu di leɗ nduobal-ɛri a baa ha ri mii: «Í kɔ key! Mí baa ha ri ta-taɲ ba tusɛ kɔ, máy síe key ká kuku bamba na, ka ha lari kal nzob haɲri riw bele ká i vi daa lari bari zuo bil huɔ fe key, ⁴⁴ bay ji ɛ, nzob haɲri riw bele na, i wal feziɲa bari ká maa ri mgbak mgbak na í ha. Roo ɛ, máy key ká feri riw bele puo ni na, ka ha fe ká'a dɔke bay hólke sùo-ɛ na loɗ bele ha Ngerewuru.»

13

*Zezu baa bay ká se tul bíe hul kani Ngerewuru
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)*

¹ Zadka Zezu tji saa bil *hul kani Ngerewuru na, leɗ nduobal-ɛ mbjw munu baa ha ni mii: «Mbay, mu kɔ-kóm mú kɔ bawda tisaw kereri ká ndaɗ ku! Mu kɔ hulri ká i ura ndaɗ key ku!» ² Lɛɛ, Zezu baa ha ni mii: «Mù kɔ bawda tisaw kereri ká i ɹrake hulri na kɔ zu ɛ? Nam haɲɛ ɛ, tisawkeri key na ti tɔɲ mbjw káy tul kɔ ya. Nzobri gáy ri riw bele zuo siri.»

*Feri ká'a kál pola rɔɔ ɔrɔ bie nam ká tusiri a vika
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)*

³ Zezu se a kaw tul kuo ká riŋ-ε ba Oliviye, ká do maa báy *hul kaŋi Ngerewuru. Báyii ε, Piyer, Zak báy Zaa, rɔɔ Andere ndaw na, bari huo-ri ze i kaw ziŋ ni fi mbjw í vbi ni bay mii: ⁴ «Mu baa ha buru laa, síe ha ndaw rɔɔ fe niri key na a vika ε? Rɔbay, fe ji ndaw rɔɔ a kál a kie buru nam ká fe niri riw bele a víke na ε?» ⁵ Báyii ε, Zezu tii saw baa bay ha ri mii: «Ì nze báy sùo-rì bay haŋa nzoɔ mbjw mini kara ka úla rì ya. ⁶ Nzobri ví ngji bamba báy riŋ-i í baa mii: “Ba bi ze mǐ ba *Krisi, nzoɔ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzoɔri na.” I úla nzoɔri ngji bamba. ⁷ Zadka ì láa soro bay ruyri ká nzoɔri ruu kǐ ká lakun-rì, a í laa soro ruyri ká nzoɔri ruu kǐ dǐ dǐ ndaw na ε, ì ha sùo-rì ka tɔ ya, bay ji ε, ndaɔ bay haŋa fe niri key na ka tji ndaw rɔ! Roo ε, ba síe órɔ bie nam ká tusiri key ya rɔbay. ⁸ Nzobri ká saw puo bari mbjw, i úru bay rúu ziŋ nzoɔri ká saw puo kǐri boɔ. Nzobri ká bil puoruo mbjw, ì úru bay rúu ziŋ nzoɔ puoruo kǐri. Tusiri a lán yik yik báy zad zad ndaw, kɔn luye a líe báy zadri ndaw pi. Fekeri ku na a ɔko munu ba tiika nduo ká se máy nzoɔ bay haŋa ni ka mboŋ. ⁹ Roo ε, baarì na, ì kɔ sùo-rì báy kere ndaw rɔ! Nzobri mgbaka rì bay pɔŋ rì bo nduo nzoɔ kún sal bayri, i ndaka rì báy ndoy dɔŋ ká bil *hul mbú kǐ Zibri ndaw. I fáa rì bay ɔ́a rì kaw pol nzoɔ réke tul puori ndaw, pol mbay luyeri ndaw bay tul-i, a ε, ká zadε ku na ì baa nasi bay ká se tul-i na ha ri. ¹⁰ Do nun ka-káa Bay Kere ha nzoɔri ká saw puo bari boɔ boɔ na riw bele ha ri laa pola ndaw rɔɔ, órɔ bie nam ká tusiri na ka

vi báy. ¹¹ A zadka i mgba rì bay d'áa rì kaw pol nzoḅ kún sal bayri ɛ, ì ha law-rì ka nzaa rì bay tul bayri ká i v'áa b'áa na ku ya. Ká zadɛ ku hoy, ì b'áa bay ká Ngerewuru ha rì. Bayke ku na, ti uru saa luo-rì ya, roo ɛ, ba Tem Law Pie ze a d'áa baykeri na zuo nz'áa-rì ha rì baa báy. ¹² Namke ku na, yu k'iri mbika tul k'ì ha ri i ri ndaw, b'aa ledri d'áa munu ziḅ vu b'ari ndaw, a ledri kara i úru ziḅ nzoḅ mbón ri rì ha ri d'aa bay huɔ bo tul-ri ndaw. ¹³ Nzobri riw bele i fúy rì bay tul-i. Roo ɛ, nzoḅ ká mgba ngɔ-ngɔḅ kpuru t'ìi gbuke ɛ, Ngerewuru a yaḅa ni.»

*Fe seke a d'áa nzobri ká Zude
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)*

¹⁴ «Namke ku na ì k'ókò nzoḅ ká i d'ì ni ba “Fe Ìm ká maa b'áa ya” kaw zad k'á'a maa k'aw d'ì ya. (Nzoḅ ká k'ìi mbede key na ɛ, ka laa saḅke ta-taḅ!) Zadka i kò munu na báy'ìi ɛ, b'ari ká i kaw kuɔu zad ká Zude na, ndaɔ bay haḅa ri d'úu ba tul kuori. ¹⁵ Nzob ká'a mgbaka t'aram ká tul hul siya na*, ka ti d'ì bay v'áa mbika fe ká hula ya ndaw, ¹⁶ a nzoḅ ká'a d'oko w'áa na ti y'ì se puo bay mbika maagari be ya ndaw pi. ¹⁷ Namkeri ku na, máyri ká i d'oko bil, báy máyri ká ledri áw w'ān b'ari na, i k'ókò seke fe ng'ìi bamba. ¹⁸ I k'of Ngerewuru bay haḅa feri key na, ka t'ìi báy few lew ted' ya! ¹⁹ Ká bil namkeri ku na, k'ókò seke fe ká'a t'ìi tul nzobri na, a kál tul zad pavbaɔ. Úru saa nam ká Ngerewuru d'áake

* **13:15** 13.15 Zibri na, zadka i d'aa hul ɛ, i d'aa tul-e aa raɔ raɔ d'o d'ì ba zad mgbaka t'aram b'ari.

feri riw bele kpuru t̄ji vuri key na, k̄iri kóko seke fe ká mini na nzob̄ ko ya rɔbay, rɔɔ bil namri ká'a vi vuku hoy kara, nzob̄ ti kóko k̄iri seke fe ká mini mbăa mgban̄. ²⁰ A zadka Ngerembay mbi nzi-ε bay ȳiñra namkeri ku na ba fal ya le, nzob̄ mb̄iw mini kara ti káw báy kumnun ya. Roo le, namkeri ku na ka ȳiñra ba fal bay tul nzob̄ beri ká'a nan ri zuo bod̄ ba taa be. ²¹ Zadka nzob̄ baa ha ri mii: "I ko-kóm í ko *Krisi, nzob̄ ká Ngerewuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na, ka do zad̄ ni key" mase "ka do lew," le, ì daa law-r̄i ka bo d̄i ya, ²² bay j̄i le, nzobri ká i d̄i s̄uò-ri ba Krisi, báy nzobri ká i d̄i s̄uò-ri ba *nzob̄ yaana bayri saa nzaa Ngerewuru na, i t̄ji í daa fe sanri báy feri ká mba kóko bay úlake nzobri. Ze faa do d̄i le, nzobri ká Ngerewuru nan ri zuo bod̄ ba taa be na hoy kara, i úla ri ndaw. ²³ Munu zu le, baar̄i na, ì nze báy s̄uò-r̄i! M̄i baa bayke riw bele ha r̄i ro.»

Sie ȳi Vu Nzob̄

(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ «Ká bil namkeri ku, ká fal kóko seke feke ku na, síe a doko guu ndaw, few ti híe mbăa ndaw, ²⁵ mbaymawri tiika saw gáy saa tumbam ndaw, rɔɔ h̄urusuori ká i do tumbam kara i lán yik yik ndaw pi. ²⁶ Báyj̄i le, nzobri kóko m̄i bi *Vu Nzob̄ ká m̄i ví saa nulue ká bil síi mbam báy bawda h̄urusuo, báy rin̄ d̄ika. ²⁷ Bi na, m̄i píe led̄ nzaaped̄ biri ha ri se báy t̄iw zadri ká nin̄ ká tusiri key bay mb̄ú nzobri ká m̄i nan ri zuo bod̄ ba taa bi na, saa f̄i mb̄je mgba gb̄u zad̄ ká fi mbini.»

Fe fére ká se tul puu nzum
(*Mat 24.32-35; Luk 21.29-33*)

²⁸ «Ì laa máa bay ká se tul puu nzum na, a í fére fe ká dí! Zadfka ì kò rɔɔ nzaa tɔykeri luo vay a dɔ rék rek ɛ, ì kò ta-taŋ mii, nzaa bura mbam dɔ dí ya ro zu. ²⁹ Do faa mbijw munu ndaw, zadfka ì kò fe niri key na tji ɛ, ì kò ndaw mii, bi *Vu Nzob na, mĩ dɔ dí ya deb bay ví; mĩ dɔ faa hul ro. ³⁰ Mĩ baa ha rĩ ta-taŋ ba tusue kɪ: nzobri ká timbede key na, i ti huka riw bele ya hoy ze fe niri riw bele key na a tji. ³¹ Tumbam báy tusiri na a kál hɔn bele. A roo ɛ, bay biri na ti kál ya mgban.»

Ngerewuru huο-ε hoy kò sieke
(*Mat 24.36-44*)

³² «Bay ká se tul namke mase saw sieke ká bi *Vu Nzob mĩ yji bay ví na, nzob mbijw mini kara kò ya. Led nzaaped Ngerewururi ká nulue ya ndaw, bi Vu Nzob kara ya ndaw; ba Baa huο-ε hoy ze kò. ³³ Munu zu ɛ, ì kò sùo-rĩ báy kere ndaw rɔ! I káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, bay ji ɛ, namke ká'a vika na ì kò ya. ³⁴ Do munu ba nzob ká dɔ séke ba varu ká'a pɔŋ fe beri zuo nduo led káw beri. Nzob haa haa ɛ, ka ha ni ped ká maa bay haŋa ni ka daa. Ka baka nzob kóro faa hul bay haŋa ni ka káw báy nzaa bal-ε. ³⁵ Munu zu ɛ, ì káw báy nzaa bal-rĩ kekeke, bay ji ɛ, nam ká ngerenzob puo a yji a vi na, ì kò ya. Kò ya ɛ, ka'a vika báy nzaa láw, mase báy nzaa zad buo, mase báy tuo ká ka-káa, mase báy tibie kara, ì kò ya ndaw. ³⁶ Zadfka'a tji tul-rĩ mbudfa ɛ, kòkò

ká'a zín rì ká tul nam! ³⁷ Bay ká mǐ baa ha rì key na, mǐ baa ha nzo**br**i riw bele: ì káw báy nzaa bal-rǐ kekeke!»

14

Mbayri nzaa faa bay mgbaka Zezu
(*Mat 25.1-5; Luk 22.1-2; Zaa 11.45-53*)

¹ Nam tòn sidí hɔy ro bay haɲa ri daa *nam suoriya t̃i saa bil koy báy *nam suoriya maapa ká i daa taɲ fe hew fe na báỹji ɛ, *ɲɛrɛnzob fe poyri báy nzo**b** fére nzo**br**i *bol kusol Zibri i nzaa faa ba law bay mgbaka Zezu bay ika ni. ² Lɛɛ, i baa ha k̃i mii: «Ndad bay mgbaka ni ká síe nam fe s̃um suoriya ya, ká ruo nzo**br**i mgbaka í uru zinj naari.»

Máy ká daa num zuo tul Zezu
(*Mat 26.6-13; Zaa 12.1-8*)

³ Zezu na do Betani luo nzo**b** ká i d̃i ni ba Simɔn nzo**b** kp̃iri. Zadka'a kaw nzaa fe s̃um na báỹji ɛ, máy mb̃iw r̃i tul-ri ká hula báy guma ká i daa báy tisaw ká riɲ-ɛ ba *alabastre* ká num mbaa d̃i. Numke ku na riɲ-ɛ ba *nar* ká baɾɛ f̃u b̃y b̃y, a taɲ kaɾara ká larike ɲɔɲ bamba. Ro, a haw nzaa guma numke na a kuna tololo zuo tul Zezu. ⁴ Lɛɛ, nzo**b** haɲeri ká i kaw d̃i na, law-ri sɛ ri ha ri baa bay ká sakra k̃i mii: «Úwaa! Bay j̃i ndaw roo máy key na biɛ num na munu ɛ? ⁵ Ba fe ká nzo**b** hie ba pola zu ɛ, a zinj larike maa lari ped̃ mbiimbam mb̃iw bay haɲa nzo**b** k̃ukuri.» Ze, í baa bay zinj máy na ɲɔɲ-ɲɔɲ. ⁶ Báỹji ɛ, Zezu baa ha ri mii: «Í póñ ni dekeke! Bay j̃i ndaw

roo ì yoklo ni mini key le? Fe ká'a daa zinj m̀ key na, ba fe kere ká ndad bamba tasiri. ⁷ I ko, nzob kukuri na, i doko zinj r̀ banɔɔ kpadara. Ze bo ì hii daa kere zinj ri le, faa do hoy ì daa. A roo le, bi na, m̀ ti doko zinj r̀ banɔɔ ya. ⁸ M̀y na, fe ká maa daa ni ze ka daa. Ka kuna num ká b̄ɛ f̄ɔ b̄y b̄y na zuo tul-i pola ndaw roo bay haɔa ri v̄roke m̀ báy. ⁹ M̀i baa ha r̀ ta-taɔ ba tusue k̄j: zadri riw bele ká tusiri key ká i ka-káa Bay Kere ká d̄i na, i loko soro fe ká m̀y key daa na, bay haɔa nzobri k̄rke bay se tul-e.»

Zudas hii bay mbika tul Zezu

(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Báyyi le, Zudas Iskariyod̄, be ká'a ba nzob mb̄jw ká sakra leɔ nduobal-eri ká duo fale sidi na se luo *ɲgerenzob fe poyri bay léke faa bay p̄ɔɔ Zezu bo nduo-ri. ¹¹ Zadka i laa bayke na munu báyyi le, i daa suoriya í waa zinj ni bay haɔa ni lari. Ro, Zudas tii saw nzáa faa bay kóko saw síe ká'a máa bay p̄ɔɔke Zezu bo nduo-ri na.

Zezu s̄ɔ fe s̄ɔm nam suoriya t̄ji saa bil koy zinj leɔ nduobal-eri

(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Z̄ɔa 13.21-30)

¹² Titire nam ká i dáake suoriya maapa ká taɔ fe hew fe na, ba nam ká i ike baɔuri í púoke fe ha ɲgerembay í dáake fe s̄ɔm suoriya t̄ji saa bil koy. Leɛ, leɔ nduobal Zezuri vbi ni bay mii: «Zad haɔa ze mù hii haɔa buru se d̄i búru v̄a leke fe s̄ɔm suoriya t̄ji saa bil koy na ha mù le?» ¹³ Báyyi le, Zezu pie leɔ nduobal-eri sidi a baa ha ri mii:

«Ì se ñgerepuo ká Zuruzalem. Ká zadε ku na ì zín wàrà nzoḅ mbjw soḅ tinay mbii, le, ì se fal-ε. ¹⁴ Hul ká'a ríi dī na, ì baa ha nzoḅ hulke na mii, “Mbay baa mii, waa, bil hul ká ñeri káw dī báy leḉ nduobal ñeriri bay suṅa fe sūm suoriya tji saa bil koy na do haε le?” ¹⁵ Lεε, ka'a kíε rì hul káy tul kji mbjw ká bil-e aa rad rad ká i leke feri riw bele zεḅ zεḅ zuo dī báy zadε ro na. Zadε ku na ze, ì léke fe sūmri na ká dī bay haṅa náa súri.» ¹⁶ Báyji le, leḉ nduobal-eri na i zol í tji ñgerepuo í vaa zín feri riw bele báy zadε munu ká Zezu baa ha ri na. Ze í leke fe sūm suoriya na ká dī.

¹⁷ Zadka síe riṅ bele na, Zezu báy leḉ nduobal-eri ká duo fale sidī na i se í tji bil hulke na. ¹⁸ A zadka i kaw nzaa tutakra fe sūm, í do suṅa fe na báyji le, Zezu baa ha ri mii: «Mì baa ha rì ta-taṅ ba tusue kji: nzoḅ mbjw ká sakra baarì ká su fe zín mī key na, a mbika tul-i.» ¹⁹ Báyji le, leḉ nduobal-eri dāa síe riw bele í tii saṅ vbika ni bay mbjw mbjw báy zadε ñari riw bele mii: «Ba ñi ya na maa?» ²⁰ Lεε, Zezu yjiṅra báy bay ha ri mii: «Ba nzoḅ mbjw ká sakra baarì ká duo fale sidī key ká mbu nduo fe sūm zín mī. ²¹ Ba tusue, ñi *Vu Nzoḅ na, mī huka munu ká i baa bayke do bil mbede Ñgerewuru se tul-i. Roo le, kóko seke fe taa minake ze a doko bay tul nzoḅ ká mbi tul ñi Vu Nzoḅ na le! Nzoḅke ku na, mbón ni ya ndaḉ mba mbón ni.»

Zezu báy leḉ nduobal-eri kaw nzaa fe sūm law mbjw

(Mat 26.26-30; Luk 22.14-20; 1Kō 11.23-25)

²² Zadfka i dfo sũŋa fe na báyii ɛ, Zezu mbi maapa a dfaa taambɔl ha Ngerewuru ndaw roo, a haw a ha led nduoɔal-eri a baa ha ri mii: «I yaa; be ni key na, ba naysuo-i zu.» ²³ Fale ku ɛ, ka yii a mbi kobo, a dfaa taambɔl ha Ngerewuru, roo a ha ri nzo bay zad bari riw bele. ²⁴ Ka baa ha ri mii: «Be ni key na ba sim sũo-i zu. Ba sim bi ká'a úo zuo siri bay sũŋke *sáka kuni ká Ngerewuru saa zĩŋ nzobri ŋgĩ bamba. ²⁵ Mĩ baa ha ri ta-taŋ ba tusue kĩ: mĩ ti nzoko mbii lere puu na mbãa, kpuru maa bay nam ká mĩ nzokoke taa fie zĩŋ ri bay nam ká Ngerewuru a réke mbay ká tul nzobri na.» ²⁶ Fale ká i dfi sim nam suoriya í písike Ngerewuru na báyii ɛ, i zol í vaa kaw tul kuo ká riŋ-ɛ ba Olivie.

Zezu baa bay ká tul máy bay Piyer

(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Zaa 13.36-38)

²⁷ Báyii ɛ, Zezu baa ha led nduoɔal-eri mii: «Baari na i pũŋ mĩ riw bele munu ká i dfaa bayke dfo bil mbede Ngerewuru mii: “Mĩ ika nzob koro badu, ɛ, baduri na i zekre kĩ kperke kperke bay zad zad riw bele*.” ²⁸ Roo ɛ, zadka mĩ tji saa luo hud na, mĩ vaa giyaŋ ri ká kuɔu zad ká Galele.» ²⁹ Báyii ɛ, Piyer baa ha ni mii: «Ze nzob hawri riw bele pũŋ mù hoy kara, bi na mĩ ti pũŋ mù ya.» ³⁰ Lɛɛ, Zezu yĩŋra bay bay ha ni mii: «Mĩ baa ha mù ta-taŋ ba tusue kĩ: vuri, ká bil sũŋ key na, pola roo bay haŋa tuo ka-káa ba sidĩ ɛ, fo na mù máy bay ká tul-i faa bal ba say mii, mù ko mĩ ya.» ³¹ Roo ɛ, Piyer gedɛ bayke bay hurusuo

* 14:27 14.27 Zakari 13.7.

mii: «Ze bay haɲa mĩ hu na ziŋ mù hoy kara, mĩ ti máy bay ká tul-a ya!» A ɛ, leɔ nduobal-ε haɲri riw bele na i baa faa mbɔw munu ndaw.

*Ze zu daa nzaa bay kere ka Gesemane
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)*

³² Fale ku ɛ, Ze zu bay leɔ nduobal-eri i tɔi zad mbɔw munu ka riŋ-ε ba Gesemane. Bayɔi ɛ, Ze zu baa ha ri mii: «I káw zad ni key, a bi ɛ, mĩ séke bay vaa daa nzaa bay kere.» ³³ Ze zu ha Piyer bay Zak bay Zaa i se ziŋ ni. Leɛ, law-ε tii saw seke ni ri i fe ka se bay mɔ-miira mini key, a hɛ daa ni zikiki. ³⁴ Ka baa ha ri mii: «Mi ko seke fe ka bil law-i maa hud. I káw zad ni key bay nzaa bal-ri kekeke.» ³⁵ Ka se ndɔi munu ba pola a kii rad a naa siri a kod Ngerewuru bay haɲa bo, zadka faa do di ɛ, seke fe ka'a doko bay tul-e na ka daa ni ya. ³⁶ Ka baa mii: «Baa, fe ka mba mù mba na tiya. Fe seke ka'a daa mĩ key na, mu ha ni ka do di di ziŋ mĩ, roo ɛ, mu daa fe ka law-a ze hii bo, fe ka law-i ze hii ya.»

³⁷ Fale ku ɛ, ka yɔi a se luo leɔ nduobal-eri ka say na, ɛ, ka ziŋ ri ka tul nam. Ro, a tuma ri a baa ha Simon Piyer mii: «Simon, mù na-nam ɛ woo? Mù maa káw siya saw sie mbɔw ya hoy ɛ woo? ³⁸ I káw bay nzaa bal-ri kekeke i daa nzaa bay kere, ka bay lie bo bil nzaa ula. Ka bil law nzoɔ na law hiiya daa kere ze mbaa di gbay gbay, roo ɛ, hɔrusuo-ε maa ya.»

³⁹ Ka naa suo-ε na roɔbay a vaa kod Ngerewuru munu ka'a daa pola na bay. ⁴⁰ Bayɔi ɛ, ka yɔi a vi ziŋ leɔ nduobal-eri na roɔbay ka tul nam, bay

ji ɛ, nam hii nun-ri dik dik báy. Lɛɛ, i kɔ bay ká bay yíŋra ha ni ya. ⁴¹ Zadka'a yíi saa zad' d'áa nzaa bay kere faa bal ba sayke na báyyi ɛ, ka baa ha ri mii: «Ì na-nam rɔbay í mgbá taram sùo-rí kɛɛ? Maa ro; saw síe ká i pónke bi *Vu Nzob bo nduo nzob feyari na vi ro. ⁴² Í úru siya náa séri! Í kɔ-kóm í kɔ nzob ká'a mbika tul-i na ɔo key.»

I mgbá Zezu

(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Zaa 18.3-12)

⁴³ Zadka Zezu ɔo báa bay kɔb báy na báyyi ɛ, Zudas ká ba nzob mbíw ká sakra leɔ nduobal-eri ká duɔ fal-ɛ sidí na, tíi báy ruɔ nzobri ká i vi báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri ɔo nduo-ri. Ba *ngɛɛnzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri báy ngɛɛ Zibri ze pie ri se. ⁴⁴ Zudas, nzob mbika tul Zezu na, ka leke bay zín ruɔ nzobri a baa mii, fe ká béri d'áa bay haɲa ri kóke ni na ze ɔo key: «Nzob ká mǐ mgbá ni girik mí aw nzi-ɛ ɛ, ba be ká ì hii na zu. I mgbá ni í kɔɔ ni ha ni se zín rí.» ⁴⁵ Ví Zudas ká munu hoy ɛ, ka soro ba lakun-ɛ a baa ha ni mii: «Mbay!» Lɛɛ, ka mgbá ni girik a aw nzi-ɛ. ⁴⁶ Ro, nzob haɲri ɔaa so tul Zezu kuruk í mgbá ni. ⁴⁷ Lɛɛ, nzob mbíw ká sakra bari ká ɔo zadɛ na, naa maamii háa a téke suku leɔ káw ngɛɛnzob fe poy luye na mbeked bo bisuy. ⁴⁸ Báyyi ɛ, Zezu mbi bay a baa ha ri mii: «Ì tíi báy maamiiri báy puuri gbiri gbiri bay mgbaka mǐ ríi fe ká mǐ ba dɔmbirim nzob ɛ woo! ⁴⁹ Namri riw bele na mǐ ɔo zín rí mí fere rí fe ká bil *hul kaɲi Ngɛɛwuru, ɛ, ì mgbá mǐ ya. Roo ɛ, fekeri tíi munu bay haɲa

bay ká dfo bil mbede Ngerewuru na, ka dfo munu bay zadε.» ⁵⁰ Be nu ku bayji le, led nduobal-eri riw bele pɔŋ ni, a í zuo dful had bele. ⁵¹ Lεε, led kuban mbjw munu rie gari nam hoy dfo sùo-ε a séke fal Zezu. Bayji le, i lie mgbaka ni. ⁵² Roo le, ka pɔŋ gari nam be na ba nduo-ri a dfo sùo-ε hoy nduodfi.

Ngere Zibri kuŋ bay bo tul Zezu

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Zaa 18.13-14,19-24)

⁵³ I se bay Zezu ká luo *ngerenzob fe poy luye, le, i mbu ngerenzob fe poyri riw bele, ngerε Zibri bay *nzob fére nzobri bol kusolri ndaw ká dfi. ⁵⁴ Lεε, Piyer na dii fal Zezu dfi bay salke daka daka kpuru a tji bil mgban ngerenzob fe poy luye na. Ká zadε ku na, ka kaw a nuu huu zinj nzob kóro zadri.

⁵⁵ Bayji le, ngerenzob fe poyri bay kudu nzob kún sal bay luye ká luo Zibri na riw bele, i nzaa faa bay daa bay bo tul Zezu bay ika ni. Roo le, i zinj bay mbjw ká bay daa bo tul-e ya. ⁵⁶ Tusueke le, nzobri ngji bamba i kud bay zuo nzaa Zezu, le, bay bari na zuo kji ya. ⁵⁷ Bayji le, nzob haneri uru í kud bay zuo nzi-ε mii: ⁵⁸ «Buru laa bay ká nzi-ε mii, beri bíε *hul kani Ngerewuru ká nzob mbuo bay nduo-ε. A nam say hoy le, beri daa kji ká nduo nzob daa ya.» ⁵⁹ Roo le, ká tul bay na ku hoy kara, bay bari zuo kji ya wum. ⁶⁰ Bayji le, ngerenzob fe poy luye na uru siya ká sakra nzobri a vbi Zezu mii: «Bay niri ká nzob niri mbi bo tul-a key na waa, mù ti yinjra bay bay mbjw ya hoy le?» ⁶¹ Lεε, Zezu mgba nzi-ε dfo dfi

a baa bay mbɔw ya. Báyii ɛ, ɲɛrɛnzob fe poy luye na vbi nɔ́ bay ba kɔ́ rɔ́bay mii: «Waa, mù ba *Krisi, nzob ká Ɗɛrɛwuru waa bay píe ni ví yaa nzobri na ɛ? Ɗɛrɛwuru ká nzobri pisi ni na waa, mù ba vi-e ɛ woo?» ⁶² Ɗɛɛ, Zezu yɔ́ɲra báy bay ha ni mii: «Zadɛ zu; mɔ́ ba be na kɔ́, ɛ, bi *Vu Nzob na baarɔ́ riw bele na, ɔ́ kóko mɔ́ kaw tunduo hoɔo Ɗɛrɛwuru Nzob Hurusuo. Rɔ́bay, ɔ́ kóko mɔ́ ká mɔ́ ví saa nulue ká bil síi mbam.» ⁶³ Báyii ɛ, ɲɛrɛnzob fe poy luye na go gari be kɔ́ sùo-ɛ tír a baa mii: «Káy! Náa vbikari nzob nasi bay kɔ́ri bay dáake mina báy ɛ? ⁶⁴ Bay niri ká'a baa a tíirike Ɗɛrɛwuru na, ɔ́ la-laa. Waa, ɔ́ ker mina ɛ?» Ɗɛɛ, nzobri riw bele na daa bay bo tul-e í baa mii: «Bay mɛba tul-e, a daa fe ká maa hud.» ⁶⁵ Be nu ku ro, nzob haneri tii saw sa-sami zuo nun-ɛ, í sin nun-ɛ báy vay gari, í nda ni gúk guk í baa ha ni mii: «Baa ha buru laa; kɛ buru nzob ká nda mù key!» Ro, nzob kóro zadri na, i nda hala nun-ɛ kpáy kpáy.

Máy bay Piyer ká tul Zezu

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Zaa 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Piyer kaw bil mɛban kob hoy ɛ, led máy mbɔw munu ká sakra led káw *ɲɛrɛnzob fe poy luye na tɔ́ bil mɛban na. ⁶⁷ Zadka'a ko Piyer do nuu huu báyii ɛ, ka ɲaa ni zii a baa ha ni mii: «Bo kara mù se zin Zezu, ledban ká Nazared na ndaw.» ⁶⁸ Ɗɛɛ, Piyer may a baa mii: «Mì ko ya. Bay ká mù baa key na, mɔ́ ta láa kpuy.» Fale ku ɛ, ka uru a tɔ́ saa nzaa mɛban na ndɔ́ munu, [ɛ, tuo ka-káa.] ⁶⁹ Roo ɛ, led máy na ko ni a tii saw

ɓaa ɓay na roɓay ha nzobri ka i do zaɗe na mii: «Ledɓan key na, ka ɓa nzob mbijw ka sakra ɓari ku.» ⁷⁰ LEE, Piyer yi a may ɓay ɓa ki roɓay. Fale ku ndji hoy le, nzobri ka i do zaɗe na, i ɓaa ha ni mii: «Ba tusue, mu ɓa nzob mbijw ka sakra ɓari ku, ɓay ji le, mu ɓa nzob ka kuɗu zaɗ ka Galele.» ⁷¹ Bayji le, Piyer tii saw haa huɗ mii: «Mi hu mak mak! Ledɓan ka i ɓaa ɓay be ha mi key na, ka nun Ngerewuru le, mi ko ni ya!» ⁷² LEE, ka zaɗe ku hoy, tuo ka-kaa faa ɓal ba sidike. LEE, Piyer ker se tul ɓay ka Zezu ɓaa ha ni pola mii: «Pola roo ɓay haɗa tuo ka-kaa ba sidi le, mu may ɓay ka tul-i faa ɓal ba say mii, mu ko mi ya na.» Bayji le, ka tii bay rew ɓoɗok ɓoɗok.

15

Zezu kaw pol Pilad

(*Mat 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Zaa 18.28-38*)

¹ Bay tibie pied hoy, *ngerenzob fe poyri bay ngerɛ Zibri bay *nzob fere nzobri bol kusolri, roo bay kuɗu nzob kunj sal bay luye ka luɔ Zibri bele na, i mɓu ki bay mbika nzaa-ri bay daa fe zinj Zezu. Bayji le, i ha ri mgba ni i sin ni i seke ni ha Pilad. ² Ro, Pilad vbi Zezu mii: «Bo ki ze, mu ɓa mbay Zibri kele?» LEE, Zezu yinjra bay ɓay ha ni mii: «Be ki ze mu ɓaa ku.» ³ Fale le, ngerenzob fe poyri daa bayri ngji bamba zuo tulle. ⁴ Bayji le, Pilad yi a vbi ni bay roɓay mii: «Mu ti yinjra bay bay ya le? Bayri riw bele ka i daa ɓo tul-a key na waa, mu la-laa ki zu le?» ⁵ LEE, ka yinjra bay bay mbijw ha ni ya, ha bayke ku na tuku Pilad ha ni kaw yer.

*I kuŋ bay huɖ bo tul Zezu
(Mat 27.15-26; Luk 23.13-25; Zaa 18.39-19.16)*

⁶ Ká bil mbiimbamri mbiw mbiw riw bele na, zadka *nam suoriya t̄i saa bil koy vi báyji ɛ, ruo nzobri v̄aa vbi Pilad ha ni tina nzob mbiw ká hul sal ha ri. ⁷ A ɛ, sewke ku na, nzob mbiw riŋ-ε ba Barabas naa hul sal báy nzobri ká i t̄i ká tul nzob rewpuori, a í i nzob mbiw. ⁸ Báyji ɛ, ruo nzobri se luo Pilad, a í tii saŋ vbika ni feri ká'a ɖaa baŋguo ha ri na. ⁹ Lεε, Pilad ȳiŋra báy bay ha ri mii: «W̄aa, ì hii bay haŋa m̄i tina Zezu, mbay baar̄i Zibri na ha r̄i ɛ?» ¹⁰ Ka vbi ri munu, bay ji ɛ, ka ko ndaw, ba fe ɖaa sere ze *ngerenzob fe poyri p̄ŋke Zezu nduo nduo-ε. ¹¹ Báyji ɛ, ngerenzob fe poyri na, i suru tigbaa ruo nzobri bay haŋa ri kod Pilad ha ni ka tina Barabas ze ka ha bari. ¹² Lεε, Pilad mbi bay a vbi ruo nzobri ba k̄i mii: «W̄aa, haŋa ji ze ì hii bay haŋa m̄i ɖaa ziŋ nzob ká ì d̄i ni ba mbay Zibri na ɛ?» ¹³ Báyji ɛ, i ɖaa fe báy nzaa-ri ba k̄i ḡom í baa mii: «Ber ni ɖo tul puu say hud!» ¹⁴ Lεε, Pilad vbi ri mii: «A ku w̄aa, kaaya ji roo ka ɖaa ɛ?» Báyji ɛ, i guu fe báy nzaa-ri ḡurum mgba mgba ba siya mii: «Ber ni ɖo tul puu say hud!» ¹⁵ Munu ká Pilad hii bay ɖaa fe ha s̄uo ruo nzobri rii ri na, ka tina Barabas ha ri, a ha nzob yum beri nda Zezu báy ndoy d̄oŋ rad rad. Fale ku ndaw roo, a poŋ ni ha ri v̄aa ber ni ɖo tul puu say hud báy.

*Nzob yumri siε Zezu
(Mat 27.27-31; Zaa 19.2-3)*

16 Nzoɓ yumri na i séke báy Zezu ká ñil boro mbay nzoɓ réke tul puo na, a í ñi kudu nzoɓ yumri riw bele na mby kɔ zɪŋ ri ká ñi. 17 I nduo ni maagari mbay ká sɔi hola hola. I kaŋ ngatukru ba taguba mbay roo í mbi guba tul-e. 18 Fale ku roo i tii saŋ hii soko ha ni mii: «Soko woo, mbay Zibri!» 19 Ro í zɔɗ tul-e báy ngasikri raɗ raɗ, í sa-sami toɓ toɓ zuo nun-e; í huku siri ká pol-e, í ñiŋ tul-ri munu ká i káwke pol mbay. 20 Zafka i sie ni kpuru maa ri na báyi le, i naa maagari mbay ká sɔi hola hola na, í yi í nduo ni gari ñeri ndaw roo, í tiike ni ba nzaa zaf bay ñer ni ño tul puu say huɗ.

I ñer Zezu ño tul puu say huɗ

(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Zaa 19.17-27)

21 Nzoɓ mbɔw, puo be ño Sirɛn, riŋ-e ba Simɔn, ka ba baa Alezandere báy Rufusi, uru saa puo bisuy a ño kali báy faa na ku. Báyi le, nzoɓ yumri mɔba ni í haa ni ya puu say huɗ Zezu na a sob. 22 Leɛ, i séke ni ba zaf ká riŋ-e ba Golgota, márake le baa mii, zaf tunɔuo tul. 23 Ká zafɛ ku na, i hii bay haŋa ni him ká i zukri báy fe zɔŋke ká i ñi ba mir na ha ni nzo. Roo le, ka nzo ya. 24 Fale ku le, i ñer ni ño tul puu say huɗ, a í leke kɔ gari ñeri í ñaa ñi ñi bay kóko fe ká nzoɓ ha ha a zɪŋ.

25 Saŋ sie ká i ñerke ni ño tul puu say huɗ na, maa báy sie ká uru ñi ba siya. 26 Mbede huɗ ká i ñer ño tul-e na, kie nzoɓri bay huɗ ká i ñaa ño tul-e. Mbedeke ku na baa mii: «Mbay Zibri.» 27 I ñer ñombirimri siɗi ño tul puu say huɗri ndaw

ká lakun Zezu. Nzob mbini dɔ tul puu say hud kɪ ká tundo hodo be, a nzob mbije laa le, dɔ tul puu say hud kɪ ká tundo gel be. ²⁸ [Be munu rɔɔ, bay ká dɔ bil mbede Ngerewuru na, ka dɔ munu báy zadɛ. Bayke baa mii: «Nzobri kji ni dɔ sakra dɔmbirimri.»] ²⁹ Nzobri ká i kal ká zadɛ ku na, i rad ni í téke tul-ri boko boko í baa mii: «Hɛɛ! Bo ká mù hii gbúr *hul kani Ngerewuru, a nam say hoy le, mù mbúo kɪ dɔ zadɛ na, ³⁰ mu yaa sùo-ɔ bo kɪ, a mú dɪ saa tul puu say hud na ku ha buru kɔ!» ³¹ Ngerenzob fe poyri báy *nzob fére nzobri bol kusolri, i sie ni faa mbiw munu na ndaw ká sakra kɪ mii: «Ka yaa nzob hawri, roo le, ka maa bay yaaɲa sùo-ɛ be kɪ ya! ³² Ndad bay haɲa be *Krisi, mbay *Izarayel na, ka dɪ saa tul puu say hud na timbedɛ key ha buru kɔ! Zadka buru kɔ ro le, be rɔɔ buru dɪáa law buru bo tul-e báy!» A nzobri ká i ber ri dɔ tul puu say hud ká lakun Zezu na, i rad ni ndaw.

Hud Zezu

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Zaa 19.28-30)

³³ Báy síe ká dɔ law tul na, fe guba nun síe ha zad dɔ gbukru kpuru maa báy síe ká fere sùo-ɛ. ³⁴ Síe ká fere sùo-ɛ na báyii le, Zezu baa bay báy bawda kusol-e belen mii: «*Eloy, Eloy, lama sabbatani!*» Báy nzaa bay naari le, baa mii: «Ngerewuru bi! Ngerewuru bi! Bay yi ndaw rɔɔ mù pɔɲ mɪ le?» ³⁵ Nzob haneri ká i dɔ zadɛ ká i laa kusol-e ká mgba belen na i baa mii: «Ì laa! Ka dɪ *Eli!» ³⁶ Báyii le, nzob mbiw ká sakra bari ku duu a vaa don mbii fe súuke zuo vay gari ká nzo mbii nzo, a sin dɔ nzaa ngasikri, rɔɔ a zuda

hã Zezu ßay haŋa ni ka nzo a ßaa mii: «Ì giyan náa kóri! Wãa, Eli na a ví díra ni saa tul puu say hud' na le?» ³⁷ Báyyi le, Zezu ðaa fe ßelen, le, law-ε ví tuo.

³⁸ Be nu ku le, gari ká kún ßil *hul kãni Ngerewuru na saka tãr saa siya kpuru mgba siri gbaa. ³⁹ Zadka ngerenzob yum ká ðo pol Zezu ká'a koro ni na ko kãri hud' ká Zezu hu na báyyi le, ka ßaa mii: «Ledban key na ßa Vu Ngerewuru ßa tusue kã!»

⁴⁰ Máy haneri i ðo zadε ku ndaw, i ðo ði ði í ko ferí ká kal na ðeke. Ká sakra ßari ku na, Mari ká puo ße ðo Madala ndaw, Mari máa Zoze báy Zak ká ßa led kuban ndaw, roo Salome ndaw pi. ⁴¹ Bari na ze i se fal Zezu í ðaa ped' hã ni báy namri ká'a ðoke kud'u zad' ká Galele na. Máy kãri ngi-ngi ká i uru saa Galele í se ziŋ Zezu kpuru se ngerepuo Zuruzalem na, i ðo zadε ku ndaw.

I ðaa Zezu ßo luo hud'
(*Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Zãa 19.38-42*)

⁴² Nam ká Zezu hu na ßa nam ká ðo pol *nam mgbaka tãram Zibri, ká i lãeke fe sum ßay tul namke na. Munu ká zad' ßa lãw ro na báyyi le, ⁴³ Zezeb ká puo ße ðo Arimate na vi. Be na ka ßa ngerε Zibri ká ßil kud'u nzoß kún sal ßay luye, ká i hje ni ßamba. Be kara ka giyan nam ká Ngerewuru a ví réke mbay ká tusiri key na nzokðo. Báyyi le, ka mgba sùo-ε ngo-ngon ßa wãra nzoß, a se luo Pilad' a vbi ni hud' Zezu ßay vóro. ⁴⁴ Zadka Pilad' laa mii, Zezu hu-hu na báyyi le, tuku ni, ze a ði ngerenzob yum a vbi ni mii: «Zezu na hu bole ði ði ro le?» ⁴⁵ Zadka'a laa

bay ká nzaa ɲgerenzob yuɲ ká ɓaa ha ni mii, Zezu hu ro na báyii ɛ, ka pɔŋ faa ha Zezeb mbi huɗ na. ⁴⁶ Báyii ɛ, Zezeb se a vǎa hie gari pie ká ndaɗ ɓamba a víke a ɗira huɗ Zezu saa tul puu say huɗ a káarike ni. Fale ku ɛ, ka mbi a vǎa ɗaa ɓo huo tisaw ká i kperɛ ɓa luɔ huɗ ɓa táw, rɔɔ a ha ri giri bawda maa tisaw, a mbiike ɗiɓ ɗo ɗi. ⁴⁷ Lɛɛ, Mari ká puo ɓe ɗo Madala ɓáy Mari máa Zoze na, i ko zaɗ ká i ɗaa huɗ Zezu na ɓo ɗi.

16

Zezu tji saa luɔ huɗ

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Zaa 20.1-10)

¹ Zaɗka *nam mgbaka taram Zibri kal na báyii ɛ, Mari ká puo ɓe ɗo Madala, ɓáy Mari máa Zak, rɔɔ ɓáy Salome ndaw na, i se í vǎa hie numri ká ɓare fu bǎy bǎy ɓay séke bay ɗaa zuɔ tul huɗ Zezu. ² Tibie ká síe dimasi ká síe tji mbuu na báyii ɛ, máyri na i se ɓa tupal, ³ ɛ, í ɓaa ɓay ká sakra kji mii: «A wǎa, a ve ze a giri maa tisaw ká mbii nzaa huo na ɓa zaɗ kji a pɔŋ faa ha naari ɛ?» ⁴ Zaɗka i mbi nun-ri í ko-kóm ɓa ɓaɗi na báyii ɛ, i ko bawda maa tisaw na giri ɓo fi mbjw ro. ⁵ Báyii ɛ, i se í ri luɔ huɗ na, ɛ, i ko leɗ kuban mbjw ká nduo maagari ɓa pie kaw fi hoɗo. Lɛɛ, hje ɗaa ri ɲgji ɓamba. ⁶ Báyii ɛ, leɗ kuban na ɓaa ha ri mii: «Ì hje ya! I nzaa Zezu ká Nazareɗ, ɓe ká i ɓer ni ɗo tul puu say huɗ. Ka tji saa luɔ huɗ a kaw ɓáy kumnun; ka ti zaɗ ni ya. I ko-kóm í ko zaɗ ká i ɗaa ni ɓo ɗi na ze ɗo key. ⁷ I se ɓo í vǎa ɓaa ha Piyer ɓáy leɗ nduɔɓal

Zezu ha>wri mii, ka se bay vaa giyan ri ka kufu zad ka Galele. Be ze ba zad ka i koko ni ka di munu ka'a baa ha ri pola na!»

⁸ Bayji le, mayri na i tji saa luo hud na, i duu di di bay tupal na, bay ji le, hie daa ri ngji bamba a i to dek dek. Hie ka daa ri na ha ri baa bayke ha nzo mbiw ya.

*Zezu ziji Mari ka Madala
(Mat 28.9-10; Zaa 20.11-18)*

⁹ [Fale ka Zezu tji saa luo hud ba tifie pied ka sie dimasi na bayji le, ka tji tul Mari ka Madala pola, be ka'a nii temndayari tono say ka tul-e. ¹⁰ Mari na se a kji bayke na ha bari ka i do ziji ni ka i daa sie i kaw bay rew. ¹¹ Lee, zadka i laa bayke ka'a baa mii, Zezu kaw bay kumnun ka beri ko ni bay nun beri na bayji le, i daa law-ri bo tul bay be na ya.

*Zezu ziji led nduobal-eri ka tul-ri sidfi
(Luk 24.13-35)*

¹² Fale ku le, Zezu kie suo-e bay faa kji bod, a tji tul led nduobal-eri ka tul-ri sidfi ka i do seke ba vu puo ka bisuy. ¹³ Bari na, i yji i kji bayke ha led nduobal-e ha>wri. Lee, i daa law-ri bo tul bay bari na ya ndaw.

*Zezu ziji led nduobal-eri ka tul-ri duo fale
mbiw
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Zaa 20.19-23; Ped
1.6-8)*

¹⁴ Fale ku bayji le, Zezu tji tul led nduobal-eri ka duo fale mbiw ka i kaw nzaa tutakra bay suna fe. Ka uru ziji ri bay law-ri ka i daa bo tul-e ya

ndaw, bay law-ri ká ngon ká í dō tul bay baa bari ká mii, bari kō ni báy kumnun ro na ya ndaw pi. ¹⁵ Báyji ɛ, ka baa ha ri mii: «Ì se báy zadri riw bele ká tusiri key, í ka-káa Bay Kere ha nzofri riw bele. ¹⁶ Nzof ká daa law-ε bo tul-i, a daa tul-e nduo mbii ɛ, Ngerewuru a yaana ni. A nzof ká daa law-ε bo tul-i ya laa ɛ, Ngerewuru a daa bay bo tul-e. ¹⁷ Lεε, bari ká i daa law-ri bo tul-i na, fe sanri ká i daa ha nzofri kō na ze dō key: i nii temdayari báy rin-i ndaw; i baa nzaa fieri ndaw. ¹⁸ Zadka i mgba soy báy nduo-ri, mase i nzō sawpuu huf kara, feke ti daa ri seke mbjw ya; i daa nduo-ri bo tul nzof suoserefri, ɛ, i vaa báy kere kiyaw kiyaw ndaw.»

*Zezu se ba nulue
(Luk 24.50-53; Ped 1.9-11)*

¹⁹ Fale ká Ngerembay Zezu baa bay munu ha ri na báyji ɛ, Ngerewuru naa ni se nulue a ha ni kaw tunduo hodo be. ²⁰ Lεε, led nduofal-eri se í ka-káa Bay Kere báy zadri riw bele. Ngerembay sad zin ri báy pedri ká i daa. Báy faa fe daa sanri na, nzofri kō mii, bay bari na ba tusε kị.]

lxxxi

Mbede sáka kuni fie
New Testament in Kuo

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kuo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

1bae8b8b-6141-55e9-b352-adf7a01da5f4